

laiškai
Lietuviams

1957

GEGUŽĖS MĖN.
MAY

VOLUME VIII, NO. 5

T U R I N Y S

MOTINA IR MOTINOS	129
NEPASAULĖŽIŪRINĖ POLITIKA —	
A. Tamošaitis, S. J.	130
PASKUTINIS LAIŠKAS PRIEŠ MIRTĮ —	
Dr. J. Prunskis	134
MIŠKŲ ŠVENTOVĖJE (Eil.) —	
J. Aug. - Vaičiūnienė	137
DIEVO IR PRIGIMTIES ĮSTATYMAI MOTE-	
RYSTĖJE — Kun. J. Petrėnas	138
JUOZAS PAUTIENIUS	144
LIETUVIŠKOJI ŠEIMA — Stasys Yla	145
VIENOS BROLIJOS ISTORIJA —	
J. Vaišnora, M.I.C.	151
SAKYTI AR TYLĖTI? — J. Vaišnys, S. J.	153
MARIJA PAŠTO ŽENKLUOSE — A. Bernotas	158
HOLLYWOODO MORALINĖ PAŽANGA —	
J. Vaišnys, S. J.	159

**Viršelio iliustracija: Madona, iš neseniai Romoje pasta-
tytos "Apaštalų Karalienės" bažnyčios, tapyta dailininko
Santagata.**

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Me-
tinės prenumeratos kaina trys doleriai. Atskiras
numeris 30 centų.

Redaktoiius — Juozas Vaišnys, S. J.

Redaktoiiiaus Padėjėjas — Bruno Markaitis, S. J.

Administratorius — Petras Kleinas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas:
5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.
Telefonas: HEmlock 4-1677.

*LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July
and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della
Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel.
HEmlock 4-1677. Yearly subscription three dollars. Single copy
30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at
Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.*

Immaculata Press

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko

1957 GEGUŽĖS MĖN.
(MAY)
VOLUME VIII. NO. 5

MOTINA IR MOTINOS

MOTINA yra gyvybės pradas. Gal dėl to ji taip visų mylima, kultūringos visuomenės gerbiama, knygose aprašyta ir poezijoje apdainuota. Gyvybė – brangiausias kiekvieno žmogaus turtas. Ir, gal būt, vienintelis turtas. Atimk žmogui gyvybę – ir jam nustos bet kokios vertės auksas, sidabras, malonumai ir žemiška garbė. Atimk žmogaus sielai dvasinę gyvybę – ir viskas, ką jis turi, viskas, ką jis galėjo turėti, bus grynas nulis. Be gyvybės nėra gyvenimo, be gyvenimo nėra žmogaus. Be motinos nėra nei gyvybės nei žmogaus. Kiekviena gyvybė kalbėte kalba apie motiną. Gyvybė yra motinos sukurtas himnas pagerbti motinai. Pasaulyje yra įvairių gyvybės pasireiškimų, užtat yra įvairių ir motinų. Savo gimdytoją mes vadiname motina, bet Motina vadiname ir tą, kurios dėka esame atgimę dangiškam gyvenimui. Ji yra žmogiškas dvasinės žmogaus gyvybės pradas. Motina vadiname ir tą šalį, kurioje pražydo, augo ir brendo mūsų gyvybė. Motina vadiname žemę, kuri mus nešioja ir maitina. Motina yra ir Bažnyčia, kuri mums dvasinio peno teikia. Gegužės mėnuo, kada atgijusi gamta gražiausiais žiedais pasipuošia, yra tinkamiausias laikas prisiminti motiną – kiekvienos gyvybės pradą ir ugdyti savo sieloje tikros gyvybės nevystančius žiedus.

NEPASAULĖŽIŪRINĖ POLITIKA

IR BAŽNYČIOS PULSAS

A. TAMOŠAITIS, S. J.

— Profesoriau, patarčiau Jums, užuot skleidus savotiškas idėjas, paskaityti didžiąsias popiežių enciklikas ir pajusti Bažnyčios pulsą, kad pamatytute, kaip turi būti tvarkomi Bažnyčios ir Valstybės reikalai...

Toki patarimą prieš 10 metų parašė vienas plačiai žinomų dvasiškių atstovų prof. Maceinai, užgirdęs apie jo klabinamą nepasaulėžiūrinės politikos mintį. Sakytas asmuo, nuširdžiai draugiškas tiesos mylėtojas, savo laišką ir profesoriaus atsakymą yra viešai davęs paskaityti man — tuosyk dar jaunam filosofijos studentui — ir būreliui draugų. Dėl to jis visai nesupyks, jei, išeidami iš jo žodžių, pabandysime pajusti, kaip tas Bažnyčios pulsas plaka nepasaulėžiūrinės politikos atžvilgiu. Kad šitas klausimas yra didžios svarbos ateities Lietuvos santvarkos formavimui, aiškinti nereikia.

Kas yra nepasaulėžiūrinė politika? Keletu grubių bruožų ją galima šitaip apibūdinti. *Pasaulėžiūrinė* politika, kaip pats žodis sako, reiškia, kad valdžia kuria nors religiją — arba apskritai pasaulėžiūrinius įsitikinimus — išskiria iš kitų, ypatingai globodama, remdama, net įsirašydama į savo konstituciją, kaip valstybinę, oficialią. Kitokio tikėjimo arba pažiūrų asmenims duodama daug mažesnė laisvė reikštis arba neduodama jokios. Pavyzdys — Ispanija. Priešingai, *nepasaulėžiūrinės* politikos valstybėje kiekviena religija ir pažiūra turi lygią teisę ir lygią lais-

vę reikštis. Nė viena nėra labiau už kitas remiama ar privilegijuojama. Pavyzdys — JAV.

Nesusipratimams išvengti pastebėtini du dalykai. Pirma, iš to, kad kiekviena religija turi lygią *teisę* valstybėje, visiškai neseka, kad visos laikomos lygios *vertės*. Panašiai kaip iš to, jog ir *t a r n a* s ir universiteto *p r o f e s o r i u s* yra lygūs prieš įstatymus, neseka, kad jie abu yra lygiai verti. Teisė ir vertė yra du skirtingi dalykai. Antra, iš to, kad valstybinė sritis ir bažnytinė sritis nėra sujungtos, bet viena nuo kitos atskirtos, visiškai neseka, kad Valstybė būtinai turi Bažnyčiai atsukti nugarą, ją ignoruoti. Panašiai kaip iš to, kad kuris nors jaunuolis nesusijungia su pažįstama mergaite vedybiniais ryšiais, neseka, kad jiedu turi dėl to vienas nuo kito nusigrįžti, būti svetimi, visiškai nepažįstami. Tarp vedybų ir vienas kitam svetimumo yra dar vienas dalykas — darnus bendradarbiavimas, graži draugystė. Tas pats pasakytina apie Bažnyčios ir Valstybės santykius.

Kurios tad politikos linkme plaka Bažnyčios pulsas — pasaulėžiūrinės ar nepasaulėžiūrinės? Atsakymui pažiūrėkime į kelis aukštų Bažnyčios atstovų pasisakymus. Pabraukimai juose padaryti straipsnio autoriaus.

1. Portugalija

1940 m. pavasarį buvo pasirašytas konkordatas tarp Portugalijos ir Šv. Sosto. Kitų metų rudenį *kardino-*

las Cerejeira, Lisabonos patriarchas, savo ganytojiškame laiške šitaip apie konkordatą kalba:

"Kitas konkordato nuostatų bruožas yra Valstybės ir Bažnyčios viena nuo kitos nepriklausanti savivalda, jos abi yra nepriklausomos ir laisvos savo kompetencijos srityje. V a l s - t y b ė n e g l o b o j a B a ž n y č i o s , o B a ž n y č i a n e s i k i š a į V a l s t y b ė s r e i - k a l u s . . . P o r t u g a l i j o s V a l s t y b ė p r i p a - ž i s t a B a ž n y č i o s b u v i m a , g a r a n t u o j a j a i l a i s v ė , t a č i a u j o s n e r e m i a i r n e p r o t e g u o j a , k a i p v a l s - t y b i n ė s r e l i g i j o s . . . Š i s f a k t a s l e i d ž i a B a ž n y č i a i v y k d y t i s a v o u ž - d u o t ė — s k l e i s t i e v a n g e l i j a — d i d e s - n i u t y r u m u . T a i , k a j i p r a r a n d a , n e - t u r ė d a m a o f i c i a l i o s V a l s - t y b ė s g l o b o s , a t g a u n a s k a i s - č i o j e v e i k i m o l a i s v ė j e . N e s u s i r i š u s k o m p r o m i s a i s i r į s i p a r e i g o j i m a i s s u p o l i t i n e g a l i a , j o s b a l s a s į g a u n a d i - d e s n i o s v a r u m o ž m o n i ų s a ž i n ė m s . C e z a r i u i p a l i e k a v i s i š k a i l a i s v a v e i k - l o s l a u k a , k a d g e r i a u g a l ė t ų u ž s i ū m t i D i e v u i p r i k l a u s a n č i a i s d a l y k a i s . J i y r a t y r o k r i s t a l o i n d a s , i š k u r i o p i l a s i k r i k š č i o n i š k o j o a p r e i š k i m o t u r t a i . . . " (Brotéria: Revista contemporânea de cultura, 33-1941, Lisboa, 579 p.).

Tie žodžiai turi juo didesnės reikšmės, kad Portugalija yra viena iš katalikiškiausių šalių (pagal 1921 m. gyventojų skaičiavimą 99, 86% sudaro katalikai). Pagrįstai taip pat kalbama apie krašto dvasinį atsinaujinimą Fatimos pasirodymų dėka. Valstybės priešaky stovi visiems girdėtas gilus katalikas Solazaras, turintis visos tautos pasitikėjimą. Nežiūrint to, Katalikų Bažnyčia nėra nei įrašyta į konstituciją, kaip oficiali valstybės religija, nei koku nors būdu išskiriama iš kitų privilegijomis. Tauta Portugalijos valstybėje vedama grupuotis ne apie pasaulėžiūri-

nes partijos, o apie kultūrinius, visus piliečius apjungiančius uždavinius. Kitais žodžiais, yra ne religinė, o kultūrinė valstybė.

2. Austrija

1956 m. rudenį Austrijos vyskupai išleido bendrą ganytojišką laišką tikintiesiems svarbiausiais visuomeninio gyvenimo klausimais. Vienoje jo vietoje paliečiami ir valstybės santykiai su religija:

"Trečia, valstybė turi būti ne t i k y b i n ė , n e n e u t r a l i , o k u l t ū r i - n ė . V i d u r a m ž i a i s b ū t a t i k y b i n i ų v a l s t y b i ų . T a s l a i k o t a r p i s p r i k l a u s o p r a e i č i a i " (Herder - Korrespondenz, 1957 m. sausio mėn. Freiburg i. Br., 183 p.).

Prieš porą dešimčių metų Austrija bandė būti tikybine valstybe. 1933 m. valdžią perėmus Dollfussui, katalikų tikėjimas suvalstybintas, padarytas oficialiu. Netikinčiųjų tėvų vaikams pradėti versti dalyvauti katalikų tikybos pamokose; kitokių pažiūrų švietėjai pašalinti iš liaudies universitetų. Palengva, nejučiomis valstybinės vietos pasidarė neprieinamos nekatalikams. Kadangi religija padaryta valstybės interesu, valdžia įsivedė įstatymą, pagal kurį pilietis, pakeitęs savo tikėjimą, turėjo ištisus metus laukti, iki pakeitimas bus oficialiai pripažintas galiojančiu.

Šitas istorinis fonas — ir jo netikslingumo išvėlgimas — priduoja naujo svarumo Austrijos episkopato jungtiniam pareiškimui. Vyskupai tad kviečia gyventojus grupuotis ne tikybiniais, o kultūriniais pagrindais. Tai ne kas kita kaip nepasaulėžiūrinė politika.

3. Anglija

Praėjusio šimtmečio gale Anglijos ministeris Gladstone ir būrys kitų, cituodami popiežių potvarkius ir

J. Pautienius

Pilka diena

teologų raštus, primetinėjo katalikams, jog jie negali toleruoti kitaip tikinčiųjų. Kardinolas Manning, vienas iš žymiausių figūrų Vatikano visuotiniajame Bažnyčios susirinkime, į tai atsakė išsidėmėtiniais žodžiais:

"Jei katalikai rytoj perimtų Anglijoje valdžią, nebūtų įvestas nė vienas baudžiamasis nuostatas, nė vieno piliečio tikėjimui nebūtų daroma nė šešėlio prievartos... Jei katalikai taptų rytoj šių žemių "karališkoji giminė", jie nenaudotų politinės galios keisti ir reguliuoti mūsų tautoje esančių kitokių religijų. Mes neuždarytume nė vienos jų bažnyčios, nė vienos kolegijos, nė vienos mokyklos... Matome, koku stebinančiu negalvojimu ir minties lėkštumu popiežių aktai iš senojo Bažnyčios pasaulio tarsi koku šuoliu perkeliama į dabartį, kurs savo viešuoju gyvenimu ir įstatymais yra liovęsis būti ne vien katalikišku, bet, pasakyčiau, netgi krikščionišku..."

Mūsų senieji Bažnyčios teologai, kaip Bellarminas ir Suarezas, tuos klausimus traktuoja, visai kitaip būtų rašę, jei būtų gyvenę dabartiniu metu" (Henry Edward Manning, *The Vatican Decrees in Their Bearing on Civil Allegiance*, London 1875, 93-95 p.).

Paskutiniai kardinolo žodžiai yra geras priminimas neapsigauti ir nelaikyti Bažnyčios pulsui tai, kas joje randama prieš kelis šimtus metų!

4. Jungtinės Valstybės

Jokūbas Gibbons, ilgametis ir vienintelis savo metu JAV kardinolas Baltimorėje, miręs 1921 m., rašo:

"Amerikos katalikai džiaugiasi savo Bažnyčios ir Valstybės atsiskyrimu. Negaliu išivaizduoti aplinkybių, kuriose jūdvių jungtis taptų pageidautina iš Bažnyčios ar Valstybės pusės. Mes žinome, kiek palaimos dabartinis sutvarkymas neša: garantuoja mums laisvę ir suriša kunigus su žmonėmis į daug glaudesnę vienumą negu galėtų padaryti Bažnyčios ir Valstybės unija" (North American Review, 1909 m. kovo mėn., 336 p.).

Pačioje praėjusiojo šimtmečio pabaigoje rašo Popiežiaus valstybės sekretoriui kard. Rampolai:

"Nedvejodamas pasakysiu, jog Jūs visame pasaulyje nerasite vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų katalikiškesnių, tvirtesnių savo tikėjime ir paklusnesnių Apaštalių Sostui... Šv. Tėvas Pijus IX neperdėdamas galėjo sakyti, jog niekur nesijaučia popiežium labiau kaip Jungtinėse Valstybėse. Ir Jo Šventenybė Leonas XIII panašiai yra pasisakęs. Niekur pasaulyje jo tvirtos ir išmintingos direktyvos, duotos Bažnyčiai, nebuvo paklusniau ir didesne pagarba įvykdytos kaip pas mus" (John Tracy Ellis,

The Life of James Cardinal Gibbons, Milwaukee 1952, II, 61 p.).

Gavęs Romoje kardinolo skrybėlę, sau paskirtoje bažnyčioje, Maria in Trastevere, pasakė kalbą apie Bažnyčios ir Valstybės atskyrimą Amerikoje. Prisimindamas savo kalbą po dvidešimties metų, viename laiške rašo:

"Tačiau nuo to meto laikai pasikeitė. Pareikštos mintims tuokart prieštaravusių nevienas vėliau skubėjo prisijungti prie mūsų. Patirtis juos pamokė, jog tai vienintelė sveiką santvarką, ir juo greičiau krikščioniškosios tautos ją priims, juo geriau bus Bažnyčiai ir jos narių stiprėjimui" (ten pat, I, 313 p.).

5. Lietuva

Vyskupas Būčys, dar būdamas tik kunigu, savo studijoje apie auklėjimą rašo:

"... vakaruose XVI šimtetyje sustiprėjo taisyklė "cujus regio eius religio" (kieno karalija to ir tikyba). Tačiau vakaruose ta barbariška taisyklė greitai žuvo. Jos vietą užėmė tikėjimo laisvės principas. Jis sako: "Viešpatija (—valstybė, aut.) neturi kištis į religinius žmogaus įsitikinimus. Ji neplatina tikėjimų nei netrukdo jiems". Ta sveikoji mintis yra ir Jungtinių Valstybių Konstitucijoje.

Amerikos konstitucija žengė dar vieną žingsnį pirmyn. Ji įsirašė žodžio ir spaudos laisvės principą. Šitasai reiškia: "Viešpatija neturi kištis į žmonių pažiūras ir jų išreiškimus gyvu žodžiu ir spaudoje."

... minėtu du laisvės principu turi bendrą pamatą. Tas platusis judviejų pamatas yra niekas daugiau, kaip principas, jog viešpatija turi teisę aprūpinti žmonių kūno gyvenimo reikalus, o neturi teisės kištis į dvasios, pažiūrų ir tikėjimo

reikalų aprūpinimą. Tai daro kiekvienas sau arba skyrium, arba susitarę su kitais. Idant tai galėtų įvykti, dabartinis mokslas apie viešpatijas stato dar vieną principą, būtent, draugijų laisvės principą.

Visos dabartinės kultūringos viešpatijos pripažįsta tris laisves: tikėjimo, spaudos ir draugijų. Negalima nepripažinti tų trijų laisvių pamato, būtent, principo, kad viešpatija neturi kištis į idėjų, įsitikinimų, pažiūrų sritį, nes toje srityje viešpatija neturi kompetencijos. Pripažinti jai kompetenciją toje srityje yra vis vien, ką sugriauti dabartinių laisvių pamatą" (Kun. Pr. Būčys, Apie Apšvieta, "Draugo" leidinys Čikagoje 1918 m., 36-37 p.).

6. Popiežius

Tokie yra žodis žodin aukštų Bažnyčios vadų — kardinolų ir vyskupų — pasisakymai iš penkių įvairių šalių. Kaip antspaudą gale galime pridėti popiežiaus balsą. Visi paskutiniai popiežiai yra pakartotinai pabrėžę sąžinės laisvės principą. Taip, pavyzdžiui, Leonas XIII enciklikoje "Libertas" sako: "Šita laisvė (t. y. sąžinės), laisvė verta Dievo vaikų, taip garbingai saugojanti žmogiškojo asmens kilnumą, yra viršum visokios priespaudos ir prievartos" (Acta Sanctae Sedis, 20-1888, 608 p.). O sąžinės laisvės neša su savim laisvę ją reikšti gyvenime. Vykusia prof. Maceinos pastaba (1948 m. spalio mėn. "Aiduose", 395 p.), valstybė, kuri giriasi duodanti sąžinės laisvę, bet neleidžianti jai reikštis darbu, absoliučiai nieko neleidžia. Savo vidaus pasauliui niekas laisvės nereikalauja; žmogaus sielos gyvenimas yra laisvas iš esmės. Iš valstybės jai laisvės niekas neprašo! Šiandien — spaudos

PASKUTINIS LAIŠKAS PRIEŠ MIRTĮ

DR. JUOZAS PRUNSKIS

NAUJŲ mokslinių atradimų ir techninės pažangos apstulbintas žmogus buvo besudėdą visas viltis į šias sritis, tikėdamas magiška pažangos galia. Deja, kruvini karai, raudonojo komunizmo žudynės, rudojo nacizmo krematoriumai parodė, kad tos viltys nepasitvirtina. Nekaltai liejamo kraujo tvaikė, plienų užgniaužiamos laisvės laikotarpyje žmonės ima ilgėtis žmoniškumo ir idealizmo prošvaisčių; imama dairytis asmenybių, kurios idealus aukščiau vertino negu sočius stalus, asmenybių, kurių taurumas būtų lyg protestas prieš humaniškumo nepaisymą.

Nauja opera apie kankines

Gal būtų, tos naujos nuotaikos paskatino ir Prancūzijos kompozitorių Francis Poulenc, tą patį, kuris anksčiau skleidė lengvo žanro kūrinys, dabar sukurti muziką operai, kurios

laisvės principu — jau daug kur galima visai laisvai reikšti savo įsitikinimus žodžiu. Turi ateiti laikas, kada — nepasaulėžiūrinės politikos principu — kiekvienoje sveikais dėsniais besivadovaujančioje valstybėje bus taip pat laisvai galima reikšti savo įsitikinimus ir darbu.

Būtų klaidinga manyti, kad Bažnyčioje nesigirdi stiprių priešingų balsų. Tačiau iš to, ką matėme, galime padaryti santūrią, bet nesusgriaužiamą tvirtą išvadą: Bažnyčios pulse nepasaulėžiūrinė politika plačia stipriais dūžiais.

libretas paremtas Jurgio Bernanos drama, vardu "Karmeličių dialogai". Veikalo siužetas atvaizduoja pergyvenimus tų šešiolikos karmeličių, kurios Prancūzų revoliucijos metu, 1789 m., buvo nukankintos. Operoje scenos keičiasi, kaip ir modernusis gyvenimas — nuo ramaus vaizdo vienuolyno celės prie revoliuciniu triukšmu pritvinkusių miesto gatvių. Paskutiniame akte — minioms klykiant — širdį veriančiu jautrumu kankinės kalba "Deo Patri si gloria" (Tebūnie garbė Dievui Tėvui).

Ir ta nauja opera greitai rado vietą pirmaujančioje pasaulio scenoje — Milano "La Scala" teatre. Turtingais meno pastatymais išlepinta publika šią operą labai šiltai priėmė, net 19 kartų plovimais praskleisdama uždangą.

Paskutiniai kankinių laišakai

Prancūzų spaudos pasaulis parodė susidomėjimą tuo pačiu dalyku, išleisdamas veikalą "Dernieres Lettres de Martyrs" (Paskutiniai kankinių laišakai), kur 173 puslapių knygon sutelkti priešmirtiniai paskutiniai laišakai tų, kurie juos rašė kalėjime, laukdami kada giljotina nukirs jų galvas, pasilikdami ištikimi savo religiniams idealams ir katalikiškai pasaulėžiūrai. Tie laišakai yra rašyti motinoms, tėvams, broliams, seserims, artimiesiems. Juose tiek daug nuoširdumo, kad verta juos mums prisiminti, ypač kad tų žmonių, kurie už įsitikinimus atiduoda aukščiausią auką — savo gyvybę — mes negalime užmiršti.

Kun. Renei Copers Schmidt, vos tik 34 metų amžiaus, 1794 m. sausio 3 d. rašė iš kalėjimo savo motinai:

— Neabejotikite mano nuoširdžiu pasivedimu Jums, mama, ir mano nelaimingai sesutei (jo sesutė, gyvenusi su motina, buvo akla; kita buvo įstojusi į vienuolyną). Aš niekada Dievo neprašiau, kad Jis atimtų tuos kentėjimus, kuriuos siūncia, bet tik prašiau, kad pildytųsi Jo valia ir kad Jis duotų mums jėgos užbaigti savo auką kilniu pasivedimu... Kenčiančioji mama. Jūsų skausmas atrodo didelis, bet tik prisiminkite Makabėjų motiną; su koku džiaugsmu ji siuntė savo vaikus į Dangų... Pasvarstykite taip pat, kaip Švenč. Mergelė stovėjo po savo Dieviškojo Sūnaus kryžiumi, ir žiūrėkite, ar Jūsų skausmas gali prilygti jos skausmui... Aš turėjau laimę gimti Katalikų Bažnyčios tikėjime, kurį aš išlaikiau iki dabar ir kuriame. Dievo malonei padedant, aš noriu mirti... Kaipgi garbinga mirti man už Tą, kuris mirė iš mano meilės! Ir kaipgi aš galėčiau nemylėti Tavęs, mano Jėzau, kuris mylėjai mane pirmasis, net iki mirties ant kryžiaus... Viešpatie, Tu tiek kartų buvai aukojamas mano rankose. Esu laimingas, kad dabar galiu savąją auką sujungti su Tava... Pagaliau aš būsiu išlaisvintas iš to purvino ir nuodėmingo kūno ir greičiau su Tavimi susijungsiu amžinybėje... Aš nuoširdžiai liudiju tiesą ir teisingumą prieš Dievą ir žmones. Mirštu nekaltas... Tegul mano kraujas atneš naudos tikėjimui ir tėvynei... Melskite už mane.

Jis buvo nukankintas tą pačią dieną. Neužilgo po to, gilaus skausmo paveikta, mirė ir jo motina.

Kitas tos pačios revoliucijos laikotarpyje savo krauju paliudijęs tikėjimo tiesas buvo kun. P. J. Rue. Jis

mirė sulaukęs 40 m. amžiaus, tą pačią dieną, kaip ir aukščiau minėtasis. Prieš mirtį jis dar spėjo parašyti testamentą. Jame, prisimindamas savo tėvus, jis rašo:

— Nuoširdžiai norėčiau turėti paguodą — prieš mirtį dar apkabinti savo tėvą ir motiną...

Laiške pareiškia, kad jis atleidžia tiems, kurie pravedė tą neteisingą bylą prieš jį.

— Aš prašau Dievą jiems atleisti, kaip ir aš atleidžiu...

Pagaliau, atsimindamas savo artėjančią mirtį, jis rašo:

— Turiu viltį, kad Dievas suteiks man malonę išverti iki budelio peilio. Aš to karštai meldžiu ir prašau savo draugus melsti.

Dar vienas Prancūzų revoliucijos kankinys, kun. Juozas Puech, buvo suimtas 1794 m. sausio 22 d., kai ruošėsi laikyti Mišias vienoje tikinčiųjų bendruomenėje. Kalėjime jis praleido 30 sunkių dienų, laukdamas mirties. Galutinis mirties sprendimas buvo padarytas 1794 m. vasario 24 d., tą pačią dieną jam buvo nukirsta galva. Prieš lipdamas į ešafotą, jis dar suskubo parašyti du laišku. Štai ką jis rašė savo laiškuose, kai jau mirtis beldėsi į jo kameros duris:

— Mano brangieji tėveliai, mano brangioji pussesere! Rašau jums jau paskutinį kartą, paskutinį kartą jūs iš manęs gaunate žinias. Man belieka tik keturios valandos gyventi. Maždaug tik prieš pusvalandį paskelbė sprendimą, kuriuo mane pamerkia prarasti gyvybę ant ešafoto. Tebūnie Gailestingumo Viešpačiui teikiama begalinė padėka... Vienintelis rūpestis, kurį aš pergyvenu, tai kad visų gyvenimo momentų nepanaudojau didesnei Dievo garbei... Pasivedu visų jūsų ir visų savo draugų maldoms. Aš mirštu, kad galėčiau

J. Pautienius

B. Babrausko portretas

išlaikyti katalikišką, apaštališką Romos tikėjimą, ir tai yra mano didžiausia paguoda ir džiaugsmas. Jaučiuosi laimingas, kad galėsiu kentėti dėl Kristaus, tai darysiu atgailos dvasioje už savo nuodėmes... Jau išmušė dvyliktą. Už trijų valandų aš būsiu paaukotas. Visus jus aš apkabinu ir myliu Viešpatyje. Būkite tvirti tikėjime, pasidavę Dievo valiai, ištvermingi maldoje ir ypač uolūs Viešpaties įsakymų pildytojai. Tada jūs būsite užtikrinti, kad pasieksite amžinąjį gyvenimą, kurio aš laukiau ir kurio jums linkiu.

Paskiau dar jis parašė laišką savo draugui kun. Fabre:

— Jau atėjo valanda, mano brangus konfratre ir drauge. Už trijų valandų aš jau stosiu prieš Dievo teis-

mą... Gera širdimi tai priimu, tikėdamasis, kad Viešpats priims mano gyvybės auką. Priimu tai atgailos ir atsisiešimo dvasioje... Sudie, mano brangus drauge. Aš tave apkabinu nuoširdžiai. Lai Dievas leidžia mums drauge būti Danguje, kaip mes buvome drauge žemėje. Aš mirštu, gindamas katalikišką, apaštališką Romos tikėjimą... Sudie paskutinį kartą. Aš tave apkabinu paskutinį kartą ir liekuosi tau pasivedęs draugas...

Priešmirtinė giesmė

Tik 35 metų amžiaus kun. Jean Marie Brannellec, pasmerktas mirti 1759 m. lapkričio 12 d. ir tą pačią dieną nužudytas, jau anksčiau pramatydamas savo mirtį, parašė bretonų kalba giesmę, kurioje sako, kad iš jo reikalaujama atsižadėti tikėjimo arba laukti, kada bus nukirsta galva.

— Aš pasirenku mirtį, — rašo jis eilėmis, — iš visos širdies. Aš pasiilksiu ištikimas savo tikėjimui.

Kreipdamasis į prancūzų tautą, jis taria:

— Manoji tauta, aš gailiuosi tavęs. Prieš mirtį dar kartą maldauju— atsimeski nuo to apakimo. Tvirtai laikykis Evangelijos. Drąsiai atverki savo akis, baimės aptemdytas, savo krauju aš parodysiu tavo klaidą. Už tikėjimą, gindamas tiesą, aš atiduodu savo gyvybę.

Kreipdamasis į dvasiškiją, jis eilėmis kalbėjo:

— O kunigai, mano konfratrai, nepraraskite ryžtingumo, darbuokitės šalyje, gindami tikrąjį tikėjimą. Kad laimėtumėte nors vieną sielą, niekinkite mirtį, ir Dievas jums atlygins. Mano broliai kunigai, neseniai nukankinti, jau yra danguje, gavę savo vainiką. Viešpatie Jėzau, aš Tavęs prašau, duok man jų ryžtingumą, kad aš pasiekčiau Tavo sostą.

O koks džiaugsmas eiti pas Jėzų, į Jo karaliją, už akimirksnio būti su Juo Danguje, kad ten galėtum ilsėtis visą amžinybę.

Persirengęs žandaru nešė Komuniją

Tragiško likimo sulaukė ir drašus vienuolis kunigas Pacome Lessus. Prancūzijos revoliucijos metu jis persikėlė į kitą vietą, persirengė žandaru ir taip galėdavo kalėjimuose pasiekti uždarytuosius kunigus ir kitus katalikus, teikdamas jiems sakramentus. Jis buvo kartą sugautas malūne ir pasmerktas mirti (1794 m.), kad atsisakė duoti ištikimybės priesaiką revoliucionieriams. Prieš eidamas į nužudymo vietą, jis su kitais kaliniais atkalbėjo maldas už mirštančius ir jiems paliko mažą raštelį:

— Sudie, brangūs draugai. Aš apleidžiu šią žemę, kad galėčiau eiti į savo tikrą tėvynę, kur mes susitiksime vieną dieną. Be sustojimo darbuokitės, kad pelnytumėte tą laimę. Atminkite, kad pasaulio dalykai nie-

ko nereiškia, ir atminkite, kad visi blogumai, kuriuos mes galime būti priversti čia iškęsti, nesvarbu kaip dideli jie būtų ir kaip ilgai besitęstų, yra saldūs ir malonūs, kai kenčiame dėl Dievo. Būkite tvirti tikėjime. Tas, kuris ištvers iki galo, bus išganytas. Atsiminkite kartais mane, aš jūsų niekada neužmiršiu.

Į ešafotą jis žengė, lyg kokioje ekstazėje būdamas, ir mirtį sutiko su kankinio tikėjimu. Tuo pačiu metu buvo areštuota ir jauna malūnininko duktė. Kitą dieną ir ji buvo pasmerкта mirti. Vedama į mirties vietą, staugė mirė prie giljotinos. Vis tiek bu-deliui buvo įsakyta nukirsti galvą bent jos lavonui.

Taip šiurpi buvo aštuoniolikto šimtmečio revoliucija Prancūzijoje. Tokia kruvina ji visur ir visada. Ir toje žvėriško žiaurumo jūroje, kaip šviesūs žiburiai, spindi ryžtingieji herojai, kurie už savo idealus nesi-gailėjo nei to, kas brangiausia — sa-vo gyvybės.

J. Augustaitytė - Vaičiūnienė

M i š k ų Š v e n t o v ė j e

*Sesuo žvaigždė, o brolis partizanas ...
Kasnakt jie susitinka menėse miškų,
Kur amžina ugnis kūrenas
Medum laukinių bičių ir vašku.*

*Kai maldai nusima varinį šalną, —
Tavo šventa valia tebus, —
Sesuo mėnulį padeda po galva,
Išaudžia saulės ir žvaigždžių rūbus.*

*Lyg paukštė per sapnus, suvirpa
Naktis, pajutusi žingsnius dienos;
Ji broliui numeta pagalbos kilpą,
Slaptažodį ant kardo rankenos.*

Kun. Jonas Petrėnas

DIEVO IR PRIGIMTIES ĮSTATYMAI MOTERYSTĖJE

VIII.

Apsisprendus gyventi moterystės luome ir išsirinkus gyvenimo draugą, jaunavedžiai pasiekia trečiąją *v a l i o s* parengimo pakopą, vadinamą nusilenkimu Dievo ir prigimties įstatymams moterystėje.

Pop. Pijus XI enc. "Skaisčiosios moterystės" šį pasirengimo laiptą taip nusako:

"Nors susituokusieji ir geriausiai žinotų krikščioniškosios moterystės mokslą, būtina yra, kad ir jie patys tvirtai pasiryžtų laikytis moterystės reikaluose šventųjų Dievo ir prigimties įstatymų".

Šie Popiežiaus žodžiai iš dalies pasmerkia perdėtas pastangas tų asmenų, kurie visą priešjungtuvinį parengimą nori suvesti į *ž i n o j i m a*, ypač smulkų ir detalų fiziologinės srities išaiškinimą, kuris "veikiau pamoko tik maskuotai nusidėti, o ne dorai ir gražiai gyventi", tuo tarpu visiškai užmiršta ir apleidžia jaunavedžių valios formavimą ir palenkimą Dievo ir prigimties įstatymams moterystėje.

Palenkti jaunavedžių valią šventiems moterystės įstatymams, ją ugdyti ir įkvėpti "kietai ir šventai nusistatyti laikytis be jokių svyravimų šių Dievo dėsnių" ir yra trečiosios

pakopos tikslas, kuris jaunavedžiams suteikia moralinį tinkamumą pagal Dievo ir Bažnyčios įstatymų nuostatus sudaryti moterystės sutartį ir vėliau, ją sudarius, gyventi kilnų ir taurų šeimos gyvenimą.

Į kokias gi moralines vertybes turi atsiremti jaunavedžių valios nusiteikimai, verčią juos nusilenkti moterystėje Dievo ir prigimties įstatymams? Kokios dorybės turi puošti vedusiųjų gyvenimą šeimoje?

Šv. Augustinas, norėdamas krikščioniškoje moterystėje išvelgti didžiąsias vertybes, pastebi, kad yra trys gėrybės, padarančios moterystę kilnia institucija, būtent — "vaikai, ištikimybė ir sakramentas".

Į šias moterystės gėrybes ir tenka kreipti jaunavedžių valios nusiteikimas, priešjungtuviniame parengime vadinamas nusilenkimu moterystės įstatymams.

a. Vaikai

Pirmąją moterystės gėrybę — vaikus šv. Augustinas taip aptaria: "Vaikai — kad jie su meile būtų priimami, rūpestingai auginami ir religingai auklėjami".

Vaikų auginimas ir auklėjimas moterystėje išplaukia iš esminio ir

pagrindinio moterystės tikslo, skirto jai pačios prigimties — gimdyti ir paruošti gyvenimui naujus gyventojus. Bažnytinės kanonų teisės nuostatai, saugodami šį esminį moterystės tikslą ir moterystės sutarties tikrumą, nurodo, kad moterystės sutartis būtų netikra, jeigu nors viena besituokianti šalis išreikštų sąlygą, priešingą moterystės esmei, pvz. išskirtų vaikų gimdymą ir auklėjimą moterystėje (pig. can. 1092).

Visa tai ir skatina jaunavedžiuose įkvėpti didžią ir gilia k ū d i k i ū m e i l ė , kuri padeda moterystėje pažinti ir suprasti didžiąją Dievo dovaną, leidžiančią dalyvauti tėvams dieviškosios kūrybos pratęsimu ir vykdyti rojuje duotąjį įsakymą: "Aukite ir dauginkitės ir pripildykite žemę".

Pijus XI, enc. "Skaisčiosios moterystės" gvildendamas vaikų palaimimą šeimoje, sako: "Krikščioniškieji tėvai težino, kad jie skiriami ne tik plėsti ir palaikyti žmonių giminei žemėje, ne tik auklėti bet kokius tikrojo Dievo garbintojus, bet gimdyti Kristaus Bažnyčios vaikus, šventųjų piliečius ir Dievo įnamius, idant Dievo ir mūsų Išganytojo tarnybai pavestoji bendrija daugėtų diena die non".

Šie žodžiai atskleidžia giliau šeimos kilnumą ir šventumą — joje gimsta ir bręsta žmonių giminė ne tik f i z i n i ū daugėjimu, kuri reiškiasi ir šiaip gyvojo gamtoje savo giminės išlaikymu. Šeimoje gimsta ir auklėjami nauji Kristaus Bažnyčios nariai, nauji kandidatai į šventuosius, nauji amžinosios Tėvynės paveldėtojai — šeima gimdo ir auklėja vaikus ne tik žemei, bet ir d a n g u i .

Jaunavedžiai, tvirta valia priimdami ir nusilenkdami vaikų gimdymo ir auklėjimo pareigai, lengviau

paskum galės demaskuoti šeimos "reformatorių" klastingus siūlymus, skelbiančius: "Jau seniai praėjo tie laikai, kada šeima buvo laikoma vien tik "gimdymo mašina"... Atėjo dienos išsilaisvinti iš šių varžtų ir išvesti šeimyninį gyvenimą į naują laimę... Vedusiųjų asmeninė laimė, smagus ir laimingas gyvenimas, kelionės ir vasarvietės, nauji kraštai ir naujos pažintys, psichologinis asmenybių papildymas ir atbaigimas; kam apsisunkinti ir apsikrauti tais bereikalingais rūpesčiais, kuriuos atneša šeimoje vaikai... Vaikai yra tik "neišvengiama šeimos blogybė"...

Tokie šeimos "reformatorių" balsai, paniekinę šventąją kūdikių meilę, įdiegtą žmonėse pačios prigimties, taip aukštai iškeltą dieviškųjų įstatymų, pagrindinei moterystės vertybei — vaikams atnešę treją blogybę, kurią Pijus XI skaudančia širdim nurodė enc. II dalyje, būtent: moterystės piktnaudojimą, negimusios gyvybės naikinimą ir sterilizacijos įstatymą, suplanuotą ir vykdytą kai kuriuose kraštuose.

Moterystės piktnaudojimas, literatūroje dažnai vadinamas "nekalto" gimimų kontroliavimo vardu, negimusios gyvybės naikinimas (abortai) ir bandymas įstatymo keliu atimti tam tikriems asmenims gimdymo galią (sterilizacija) mūsų dienų šeimai ir atnešę tas negeroves, kurios vertė Pijų XI pakelti balsą ir užkirsti kelią šiam šeimų "vėžiui".

Kai negimusios gyvybės sunaikinimo karsteliai daugelyje šalių nustelbė meilės ir aukos lopšelius, tada net liberališkųjų valstybių galvos pradėjo griežtinti baudžiamuosius kodeksus ir siuntė į Romą padėkos laiškus Popiežiui, taip narsiai ir drąsiai gynusiam prigimties ir Dievo įstatymus šeimoje. Jiems atsivėrė

akys, kaip skaudžiai atkeršija pati prigimtis, kai žmogus pakelia prieš ją ranką ir jos tvarką sužaloja. Pažinti šį prigimties balsą šeimos gyvenime ir jam klusniai, nebijant kad ir didžios aukos, nusilenkti yra priešjungtuvinio parengimo tikslas, įkvepiąs jaunavedžių protuose ir širdyse kūdikio meilę.

b. Ištikimybė

Naujos gyvybės pažadinimas šeimoje, jos paruošimas ir išvedimas į fizinio ir dvasinio gyvenimo pilnatį yra didelė ir kilni pareiga, patikėta tėvams. Nereikia todėl stebėtis, kad prigimties ir dieviškieji įstatymai, paskyrę šeimai tokį tikslą, padarė ją tvirtove, kurią saugo ir globoja antroji moterystės gėrybė, šv. Augustino vadinama *i š t i k i m y b e*.

Moterystės ištikimybę sudaro šie dalykai: "vieningumas, skaistybė, meilė, padorumas ir garbingas klusnumas" (enc. "Skaisčiosios moterystės"). Visos šios ištikimybės sudedamosios dalys yra labai reikšmingos ir svarbios, mat, jos yra palenktos ir padeda tobuliau pasiekti pagrindinį tikslą — pažadinti naują gyvybę ir suteikti jai rūpestingą auklėjimą. Be to, moterystės ištikimybė ateina pagalbon ir patiems vedusiems, nešdama abipusę pagalbą, laimę ir darumą.

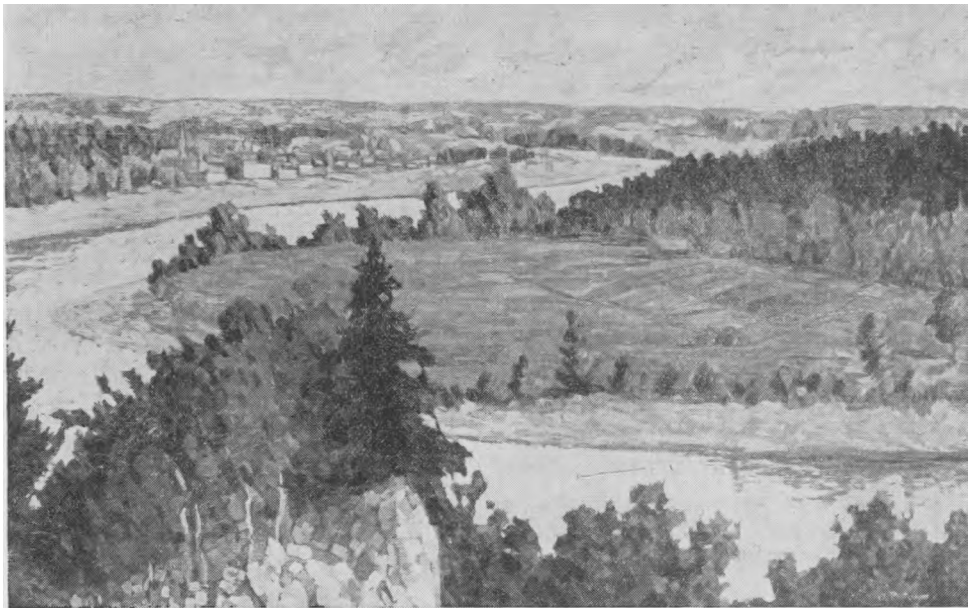
"Ištikimybė pirmoj vietoj reikalauja tobulo moterystės vieningumo, kurį nustatė pats Kūrėjas pirmųjų tėvų moterystei. Ji turėjo būti tik tarp vieno vyro ir vienos moters. Nors paskiau vyriausiasis Įstatymleidyss — Dievas šį pirmąjį įstatymą kuriam laikui buvo sušvelninęs, tačiau nėra jokios abejonės, kad Evangelijos įstatymas pilnai atstatė tą ankstyvesnįjį moterystės vieningumą ir

atšaukė bet kokią šiuo reikalu dispensą ("Skaisčiosios moterystės").

Šis moterystės ryšio vieningumas, išplaukias iš ištikimybės, teigiamuoju savo požiūriu leidžia vyrui ir žmonai siekti moterystėje antraeilio tikslo — panaudoti Dievo duotąją galią naujai gyvybei pažadinti, gi neigiamuoju požiūriu vedusiems draudžia tą galią panaudoti su kitais asmenimis.

Šią moterystės ištikimybę stiprina ir padeda išlaikyti *s k a i s t y b ė s* dorybė, nuskaidrinta vedusiųjų *m e i l ė*. Šeimyninio gyvenimo skaistybė ir meilė ugdo vedusiųjų tarpe pagarbą, dorinį kilnumą, padeda vienas kitam siekti krikščioniškojo tobulumo viršūnių ir tokiu būdu panaikina kasdieniniame gyvenime įsivyravusią nuomonę — "vedusiems viskas galima"... Skaistybės ir meilės dorybės visą šeimyninį gyvenimą įstato į prigimties ir dieviškųjų įstatymų nuostatus, kurie saisto ir prižiūri moterystės teises ir pareigas. Kas į tuos įstatymus lengvai numoja ranka, teisindamiesi "vedusiems viskas leidžiama", tie labai dažnai šventąją šeimos židinių paverčia paprastu bendru gyvenimu, kur nuodėmė seka nuodėmę ir šeimą pastato iširimo grėsmėje.

Veiksmas, priešingi vedusiųjų skaistybei ir meilei, panaikina sąžinės ramybę ir dvasinę lygsvarą, kurios atstatyti ar sąžinės nuraminti negali nė "moksliškiausi vardai", sugalvoti šeimos gyvenimo "reformatorių", pvz. draugystė ir psichologinis asmenybių papildymas, profesinė laimė, nenorinti jokios šeimyninės naštos, gimimų kontroliavimas, eugenikos motyvai ir t. t. Visi šie samprotavimai, perdėtai ir nesveikai iškeldami moterystės teises, iškreipdami moterystės tikslus ir jų

J. Pautienius

Nemuno kilpa ties Birštonu

priklausomumą, labai dažnai užmiršta ir nieko nekalba apie moterystės pareigas. Gera ir naudinga pažinti ir žinoti savo luomo teises, tačiau negalima užmiršti nė pareigų, nors jos būtų sunkios ir atsakingos. Ši tiesa galioja visame žmogiškajame gyvenime, ji dera įkvėpti ir tuose asmenyse, kurie planuoja ir rengiasi imtis rimtų ir atsakingų šeimyninio gyvenimo pareigų.

Pagaliau bendruomeninis šeimos gyvenimas, stiprinamas moterystės ryšio vieningumu, skaistybe ir meile, garbingu klusnumu atskleidžia mums tokią bendruomenę, kurioje matome asmenį, turintį autoritetą ir atsakingumą už darnų, sklandų ir išmintingai vedamą gyvenimą. Pati prigimtis ir dieviškieji įstatymai tokiu autoritetu šeimoje paskyrė vyrą, jau pačios prigimties apdovanotą didesne fizine jėga, drąsumu ir sumanumu vadovauti ir vesti darbus ben-

druomeniniame gyvenime. Šios prigimtinės vyro dovanos turi apsireikšti ir šeimoje, juk logiška ir natūralu, kad ir čia turi būti balsas, kuris painų ir sudėtingą šeimos gyvenimą, šakotus jo interesus tvarkytų autoritetingu žodžiu ir sprendimu.

Šie klausimai, liečią "bosavimą" šeimoje, visais laikais kėlė ir tebekeilia gausybę ginčų, diskusijų ir nesutarimų. Kai kur ir kai kada šis garbingas klusnumas šeimoje moterį pavertė vyro gašlumo auka ir verge, pagimdė moterų emancipacijos klausimą bei sąjūdį, trokštantį išsiveržti iš vyriškojo autoriteto valdžios ir ginti moterų teises šeimoje, visuomenėje, politiniame gyvenime. Tie klausimai audrino ir tebeaudrina socialinę gyvenimą, tačiau katalikams, ieškantiems ir siekiantiems šiuose ginčuose sveiko ir nuosaikaus sprendimo, visada tikruoju kelrodžiu liks įsidėmėtini pop. Leono XIII žodžiai:

"Vyras yra šeimos viršininkas ir moters galva. Bet moteris, kadangi ji yra kūnas iš jo kūno ir kaulas iš jo kaulų, turi pasiduoti ir paklusti vyrui, tačiau ne kaip tarnaitė, o kaip draugė, atseit, kad jos rodomam paklusnumui nestigtų nei padorumo, nei garbės. Ir tame, kuris vadovauja, ir šioje, kuri klauso, Dievo meilė turi būti nuolatinė pareigų rikiuotoja, kadangi vienas nešioja Kristaus, o kitas Bažnyčios paveikslą" (enc. "Arcanum divinae sapientiae").

Šitaip suprastas ir vykdomas šeimoje garbingasis klusnumas padeda išlaikyti šeimoje meilę ir pagarbą, nuoširdžiam bendradarbiavimui suburia joje tėvus ir vaikus — čia vienas kito klauso, gerbia, kartu vargsta ir kartu džiaugiasi, mat, čia viską apšviečia ir gaivina gyvenimo rikiuotoja ir vadovė — D i e v o meilė.

c. Sakramentas

Trečiąją moterystės gėrybę — sakramentą pop. Pijus XI taip paaiškina:

"Visų gėrybių atbaigimas ir lyg koks jų vainikas yra toji krikščioniškosios moterystės gėrybė, kurią šv. Augustinas pavadino Sakramentu. Ji apima ir moterystės neišardomumą ir santuokinės sutarties išaukštinimą bei pašventimą, kuri suteikė Kristus, paversdamas ją malonę teikiančiuoju ženklu "(Skaisčiosios moterystės").

M o r a l i n i a m e jaunavedžių parengime moterystei apsiribodami tik p r i g i m t i n ė s moterystės sąvoka, turime priminti, kad ši trečioji moterystės gėrybė, sakramentas, suprastas ir siauraja prasme, teigia moterystės ryšio neišardomumą, kuri diktuoja prigimties įstatymai.

Moterystės ryšio neišardomumas, visame šeimos gyvenime užimdamas aukščiausiąją vietą, daugiausia susilaukia priešų ir piktyčių prieštariškų. Daugelis balsų mėgsta tvirtinti, kad moterystės sutartis savo esme ir prigimtimi nėra buvusi neišardoma, tik vėliau įvairūs asmenys ar institucijos ją padarė neišardoma.

Šių eilučių autoriui kartą šiame krašte teko susitikti ir kalbėtis su savu tautiečiu, kuris, kasdieniniame gyvenime besidžiaugdamas čia praktikuojama šeimos "laisve ir ištuokos lengvatomis", įterpė pokalbin žodžius:

— Lietuvoje šeima buvo tvarkoma per daug jau senoviškai... Mes buvome atsilikę nuo pažangiųjų kraštų ir laikėmės per daug jau griežtų moterystės įstatymų... Čia, Amerikoje, visai jau kitaip gyvenama ir tvarkomasi...

Tokie ir panašūs balsai mano, kad moterystės ryšio išardomumą ir neišardomumą gali nustatyti, keisti atskiri ir skirtingi krašto įstatymai, papročiai bei įsigalėjusi praktika. Jei mūsų seneliai ar tėvai, būdami atsilikę nuo "pažangaus galvojimo", laikėsi moterystės įstatymuose neišardomumo, tai negalima manyti, kad tie patys įstatymai ar atsilikęs paprotys turi mus saistyti ir čia, pažangos ir moderniosios technikos šalyje.

Tokius balsus girdint ir juos besiaiškinant, negalima užmiršti, kad v i e n a tėra žmogiškoji prigimtis, v i e n i ir v i e n o d i tėra prigimties įstatymai, kurie nesikeičia, gyvenant šia pusę ar anapus Atlanto. Prigimties balso, įrašyto žmogaus prote ir valioje, negali pakeisti vandenynai, upės, kalnai ar miestai. Žinoma, galima išleisti įstatymų, priešingų prigimties nuostatom, galima bandyti įvesti naujų papročių, tei-

kiančių daugiau "laisvės bei lengvatų" ir šeimyniniame gyvenime, tačiau negalima galvoti, kad jau pakeista žmogiškoji prigimtis ir joje įrašytas prigimtės įstatymas.

Moterystės ryšio neišardomumas, išplaukias iš prigimtės įstatymo, padeda apsaugoti prigimtinę draugiją — šeimą, padeda jai siekti prigimtės skirto uždavinio — gimdyti bei auginti naujas būtybes ir išvesti jas į žmogaus prigimčiai deramą tobulumą, palaiko šeimoje tvarką ir ramybę, kurios siekia visas žmonių socialinis gyvenimas.

Moterystės ryšio neišardomumas, tiesa, šeimos nariams atneša didžią, dažnai gal ir karčią tikrovę, pareikalaujančią daug aukos ir kančios, tačiau nereikia užmiršti, kad tokios aukos ir kančios pareikalauja ir visi kiti didesnieji žmogaus darbai, skirti didiems uždaviniams ir tikslams. Be atsakingumo jausmo, be aukos ir kančios dvasios nieko didingo ir rimto žemės gyvenime neįmanoma atlikti. Be tokios heroiško dvasios neįmanoma nė šeima, pati pirmoji ir pagrindinė bendruomeninio gyvenimo institucija, Kūrėjo išmintimi ir meile įjungta į Jo dieviškosios kūrybos planą — dalyvauti kūrybos darbe, užpildyti žemę ir joje viešpatuoti. Didis žmogui paskyrimas — didis ir atsakingumas!

Asmenys, kurie prieš jungtuves nepajėgia suprasti moterystės ryšio neišardomumo tikrovės, kurie nujaučia, kad jų būdo savybės ar kitokie nesveiki įgimti polinkiai neleis jiems išlaikyti tvirtą ir neišardomą moterystės ryšį, verčiau teneina šeimos gyvenimą ir tenebando išipareigoti tokioms pareigoms, kurių neatliks.

Suprasti ir įsijausti į moterystės neišardomumo tiesą, savo moralinį

tinkamumą pasverti ir sugretinti su šia vedusiųjų luomo pareiga, ieškoti būdų ir auklėjimosi priemonių, kaip po jungtųjų išlaikyti tvirtą ir nepalaužiamą moterystės valią — svarbieji priešjungtūvinio parengimo uždaviniai.

M o r a l i n i s jaunavedžių tinkamumas moterystei, apspręstas proto ir valios galių, padedančių sudaryti tikrą moterystės sutartį, įveda juos į praktišką, konkretų šeimos gyvenimą, kurį turi puošti pastovūs vedusiųjų moraliniai nusiteikimai, atsiremią į tris pagrindines moterystės gėrybes: vaikus, ištikimybę ir neišardomumą. To reikalauja moterystė, suprata natūraliuoju požiūriu, kuri yra laisva, abipusė vyro ir moters sutartis, kuria laisva valia ir sutikimu pasižadama gyventi pastovų, neišardomą šeimos gyvenimą, pirmon eilėn skirtą gimdyti ir auklėti vaikus, be to, siekti ir antraeilių moterystės tikslų: legaliu būdu šeimoj naudotis moterystės teisėmis, vienas kitam padėti ir lengvinti kasdieninį gyvenimą.

R e l i g i n i s jaunavedžių pasirengimas moterystei atsiremia į tiesą, kad moterystė nėra vien prigimtinė sutartis — ji yra Naujojo Įstatymo Sakramentas, teikias malonę. Šiuos klausimus teks panagrinėti kituose straipsniuose. (B. d.)

Neseniai Popiežius dar palengvino tikintiesiems priimti Šv. Komuniją. Dabar jau nereikia būti nuo vidurnakčio nevalgiusiam. Užtenka nieko nevalgyti 3 valandas ir nieko negerti (išskiriant vandenį) 1 val. prieš Komuniją. Taip gali elgtis kiekvienas tikintysis be jokio specialaus leidimo. Alkoholinius gėrimus galima gerti 3 val. prieš Komuniją.

Karvutės

J. Pautienius

JUOZAS PAUTIENIUS

Šis numeris yra iliustruotas dail. Juozo Pautieniaus kūriniais. J. Pautienius neseniai laimėjo populiarumo premiją amerikiečių parodoje, suruoštoje Illinois universitete. Dailininkas gimė 1900 m. Marijampolės apskrityje. Besikuriant Nepriklausomai Lietuvai, jis stoja į savanoriu eiles. Grįžęs iš kariuomenės, įstojo į Švietimo Ministerijos Paišybos Kursus Kaune. Tuo pat metu jis lankė ir privačią dail. A. Varno tapybos studiją. Baigęs Meno Mokyklą, Pautienius nuėjo į pedagogini darbą. Mokytojavu Marijampolėje.

Jau nuo mažens J. Pautienius turėjo palinkimą piešti. Jam baigus Meno Mokyklą, taip susidėjo aplinkybės, kad negalėjo aktyviai dalyvauti meno gyvenime. Ateinant į Lietuvą bolševikams, Pautienius su šeima pabėgo į Vokietiją, kur jam teko daugiau susipažinti su garsiu menininku kūriniais. Čia atgijo ilgokai miegojusi menininko siela, ir Pautienius pradėjo tapyti. Bet jis pamatė, kad teptukas nėra jam paklusnus, todėl meta jį į šalį ir pradeda tapyti paprastu peiliu. Vėliau, kai žmonai prireikė to peilio, dailininkas buvo priverstas jį pakeisti "špachteliu". Čia ir prasidėjo Pautieniui labai charakteringa "špachtelinė" tapyba, labai panaši į mozaiką.

Vokietijoje ir Amerikoje (1949 m. atvyko į Čikagą) dail. Pautienius dalyvavo keliose parodose, kuriose buvo labai palankiai įvertintas. Šiuo metu dailininkas ne tik kuria, bet ir uoliai dalyvauja visuomeninėje veikloje.

LIETUVIŠKOJI ŠEIMA

STASYS YLA

III. TAUTINĖS PROBLEMOS

Šeimos lietuviškumas neabejotinai kertasi su tautiniu šeimų mišrumu. Mišrumas čia suprantamas kilmės prasme, — kai lietuviai tuokiasi su nelietuviais. Bet mišrios gali būti ir lietuvių šeimos, kuriose atsiranda skirtingas apsisprendimas dėl tautinės kultūros, kalbos, papročių ir auklėjimo krypties. Tokių šeimų yra iš čia gimusiųjų lietuvių. Jų gali būti ir iš naujų ateivių. Susipažinkime pirmiausia su reiškiniais.

A. Tautiškai mišrių šeimų atvejai

Dabartinis mūsų jaunimas turi skaitytis su trimis galimais atvejais:

1. *Lietuvė išteka už kitataučio* arba lietuvis veda nelietuvę. Kiek tokių atvejų buvo tremtyje (Vokietijoje) ir kiek jų yra dabar, sunku pasakyti. Statistikų, deja, neturime, dėl to negalime šio reiškinio tiksliau apspręsti. Tačiau iš eilės faktų galime daryti vieną išvadą: sukūrusieji mišrias šeimas anaipol nebuvo nesusipratę lietuviai ar lietuvės. Tautinis susipratimas, pasirodo, nėra tas veiksnys, kuris mažintų mišrių šeimų atvejus.

Ką tuo klausimu galvoja susipratusi mūsų studentija? Lietuvių Studentų Sąjungos anketa sako: "Virš dviejų trečdalių pasisakė už tai, kad kurdami šeimą, ieškos lietuvių. Tokių skaičius, kurie į tautybę nekreiptų didelio dėmesio, yra labai mažas. Kiti tuo klausimu yra nepareiškę nuomonės" (Liet. Dienos, 1956, N 4, 10). Neturėjimas nuomonės arba nekreipimas dėmesio, nors tai liestų mažą skaičių, vis dėlto rodo įsibraunantį netikrumą.

Netikrumą sukuria, be kitko, toks klausimas: jei nerandi lygaus išsilavinimo partnerio iš savų tautiečių, ar ne geriau rinktis kitatautį bei kitatautę? Kultūrinis lygis šiandien iškyla nauju veiksniu. Iškyla dėl to, kad atsiranda disproporcija tarp berniukų ir mergaičių išsilavinimo. Šio motyvo negalima išleisti iš akių. Anais tautinio mūsų atgimimo laikais patriotai vedė kitatautes, nes nebuvo jų išsilavinimo lietuvių. Ta pati problema darosi gyva dabar, tautinio susipratimo metu. Aišku, ji nėra taip aštri, kaip anais laikais. Kartais be didelio reikalo ji pabrėžiama, nes norima per lengvai save pateisinti, žodžiu, tikru ar tariamu pagrindu, šis motyvas gali mūsų jaunimą dar labiau skatinti į mišrias šeimas.

2. *Lietuvis veda tautienę* arba ši išteka už saviškio, bet vienas jų galvoja nebe lietuviškai, kalba daugiau angliškai, seka amerikietinį gyvenimo stilių. Toks persisprendimas gali būti dalinis arba visuotinis. Kiekvieno atveju jis kliudys tautiniam šeimos vienalytiškumui. Gal būt, jis kliudys daugiau negu kilmės mišrumas. Kitatautis kartais būna palankus lietuviškumui, o lietuvis, nusigręžęs nuo savo tautos, dažnu atveju rodo didelį priešišumą. Iš to kyla įvairūs šeimos konfliktai, ir labiausiai kenčia vaikų auklėjimas. Bet tokių atvejų lietuvių šeimose negali būti daug. Lietuvis ar lietuvė, kurie jaunystėje apsisprendžia prieš lietuviškumą, dažniausiai renkasi kitatautę ar kitatautį.

3. *Abu lietuviai iš apsisprendimo*, bet augę ne Lietuvoje, lankę nelietu-

viskas mokyklas. Jie norėtų kurti lietuvišką šeimos stilių, bet nesuvokia, kaip tai daryti. Šis sunkumas labiausiai bus pajautas, atsiradus vaikams ir norint juos auklėti lietuviškoje dvasioje. Jauni tėvai pastebės, kaip jie yra painiojami ir skaldomi įvairių svetimų įtakų.

Vaikų auklėjime šiandien nebesusigauja net tos šeimos, kurios buvo sukurtos Lietuvoje ar tremtyje. Jos painiojasi dėl kalbos vartojimo namuose, pradeda švęsti "gimtadienius", ruošti "parties", dekoruoti patalpas tokiu stiliumi, kokį mato svetimoje aplinkoje. Tokie dalykai juo labiau gali atsitikti naujai kuriamoms šeimoms — ne dėl jų noro, bet dėl paprasto nesusivokimo.

Šie trys tautinio šeimų mišrumo atvejai kelia klausimą: ar mes turime tinkamą nusistatymą svetimos aplinkos bei kultūros atžvilgiu; ar susivokiame tautinio šeimų charakterio ir ypač tautinių šeimų tradicijų reikaluose; ar mūsų jaunimas pakankamai supranta, kas yra tautinis šeimų vienybės ir kodėl jis svarbus, saugotinas?

B. Tautinio neatsparumo priežastys

Minėjome, kad tautiškai mišrios šeimos kuriamos ne vien dėl tautinio nesusipratimo. Bendro susipratimo yra per maža. Yra kitų priežasčių, kurias čia norėtume priminti.

1. *Vienpusiškas nusistatymas prieš svetimybę.* Kai kas jį laiko tautinio susipratimo ženklu. Iš tikro, tai yra paprastas, vienpusiškas tautinis reaktyvumas. Tautiniai bei kultūriniai skirtumai, kaip žinia, vienus patraukia, kitus atstumia. Atstumia vyresnius, susigyvenusius su viena, sava kultūra; patraukia jaunimą, kultūriškai dar bręstantį ir ypač greitą žavėtis naujovėmis.

Vyresniųjų negebėjimas išskirti, kas svetimoje kultūroje ar tautoje yra gera, o kas bloga, jaunų žmonių dvasioje nepažadina jokio kritiškumo svetimos aplinkos įtakoms. Priešingai, vyresniųjų vienpusiškas nusistatymas prieš visa, kas nesava, jaunam bręstančiam žmogui tik sustiprina kitą vienpusiškumą — žavėtis tuo, kas svetima. Subrendęs jaunimas galėtų išsivaduoti iš tos pasąmoniškos priešgynybės, tačiau praktiškai ne kiekvienas bepajėgia. Nuolat kalamas ir idealizuojamas lietuviškumas kartais būna per daug įgrišęs, o išibėgėjimas savintis svetimybės sunkiai besustabdomas. Svarbiausia, iš to išauga persisvėrimas ieškoti greičiau svetimų draugysčių negu savų.

Draugystės prasideda tos pačios lyties plotmėje, ir tėvai neišvelgia jokio tolimo pavojaus. Šios draugystės ilgai netveria. Ieškoma priešingos lyties draugysčių, aišku, jau tame pačiame svetimųjų akiratyje. Tėvai nespėja apsižvalgyti, kaip šis plonas perėjimas būna įvykęs faktas.

Jauna mūsų emigracija dar neturi patyrimo. Pirmauja ekonominis motyvas: kuriamasi, kur patogiau, nežiūrima, kad būtų arčiau savų tautiečių. Vaikai lanko svetimas mokyklas, draugauja su svetimaisiais. Tėvai nekreipia dėmesio, nesistengia įtraukti net paaugusių vaikų į lietuviškas jaunimo organizacijas, neleidžia į šeštadienines mokyklas. Taip vaikai netenka ryšio su savos kartos tautiečiais. Tolimesnės jų pažintys veda į tautiškai mišrią šeimą.

Kiti tėvai aukoja savo patogumą, kad tik gyventų tarp lietuvių ir savo vaikams sudarytų savąją aplinką. Jų rūpestis būna didelis, bet kartais neapskaičiuotas kitu atžvilgiu. Jie

verčia vaikus draugauti tik su lietuviukais, nežiūrėdami, kokia kryptimi tos draugystės vyksta. Priešingai, bara, jei vaikas susitinka su kitataučiais. Vaikas lygina faktus. Jis mato, kad tėvai jam draudžia gero elgesio kitatautį, o stumia į draugystę su saviškiu, kuris seka negirtiną gatvės toną. Vaikas paklusta tėvams kol mažas, o paaugęs — metasi tolyn nuo saviškių.

Mes išleidžiame iš akių žmogiškąjį, etinį pradą. To prado nesurišame su mūsų tautybe, juo nematuojame ir kitos tautos apraiškų. Savoji tautybė, kaip viso gero mastas, arba svetima tautybė bei kultūra, kaip viso blogo mastas, negali įtikinti jokio žmogaus, o juo labiau jauno. Visa dvasinė būtimi jis atmeta tokius "matavimus". Bet tuo jis nusigręžia ir nuo savos tautybės.

2. *Meilė ieško svetimesnio polio.* Meilė yra trauka į skirtingą objektą, skirtingą ne tik lyčių prasme, bet ir charakterio. Juo didesnės skirtybės, juo labiau jos sužavi ir patraukia meilės pradžioje. Dėl to kitatautis berniukas ar mergaitė gali greičiau įstrigti dėmesin negu saviškiai.

Mes galvojame, kad iš tos pusės nėra jokio pavojaus jaunimui, kuris buvoja lietuviškoje aplinkoje ir sąmoningai neieško pažinčių su kitataučiais. Betgi šis mūsų jaunimas susitinka kitataučius kolegijose, jų ruošiamose pramogose, o vasaros metu — darbovietėse. Žinant meilės pradžios "klastą", anaipol nereikia sąmoningo noro domėtis svetimaisiais ar jų ieškoti. Tas pats pasakytina apie kitataučius. Juo rečiau jie mato lietuvaites ar lietuvius savo tarpe, juo greičiau ir stipriau gali susižavėti jų skirtingumu.

Tai yra asmeniškos, sunkiai apskaičiuojamos meilės "pinklės", ku-

rių iš anksto nepramato net gana budrus mūsų jaunimas. Bet verta paminėti ir bendresnio pobūdžio pinkles. Jos kuriasi iš bendrojo savųjų palyginimo su svetimaisiais. Dar Vokietijoje buvo galima išgirsti mūsų vyrus kalbant: "Ką tos mūsų lietuvaitės, — per santūrios, ne tokios spalvingos, nelipšnios!" Panašiai ir mergaitės šiandien prasitaria: "Mūsų vyrai mažiau išauklėti, ne tokie mandagūs, neskubūs reikšti savo palankumą mergaitei".

Tos kalbos ne visuomet imtinios įimtai. Bet jos pasidaro rimtos tada, kai jau išžiūrima į kitatautį ar kitatautę. Meilė apakina, ir tada visi lietuviai pasidaro blogesni už visus nelietuvius. Tos pačios akys atsiveria tik ištekėjus ar vedus. Tada atsargiai prasitariama: "Lietuvis vyras nedaro įspūdžio pradžioje, bet labiau suprantamas paskui". Ir vyrai kartais pastebi: "Kitatautė skuba tave suprasti, bet toliau, ir norėdama, nepajėgia".

Iš tų kalbų, aišku, niekas kitas nepasimoko. Kiekvienam, susižavėjimo atveju, tenka ieškoti jėgų, kad neprarastų blaivaus žvilgsnio ir nepadarytų neatsargaus sprendimo. Šis dalykas pats sunkiausias.

3. *Palinkimas savintis svetimybės* turi savo psichologinį pagrindą. Pirmiausia, jis pastebimas brendimo amžiuje. Daugelis mergaičių kopijuoja artistų, mokytojų ar pranašesnių draugių charakterį. Tai daro ir berniukai. Visose tautose paaugliai yra žinomi šiuo savo palinkimu, dėl to nereiktų stebėtis, jei ir mūsų to amžiaus jaunimas greitas savintis, kas svetima. Labiau stebėtina, kad šis bruožas pastebimas pas subrendusį jaunimą ir net vyresnius. Ar tai nėra mūsų tautos būdo bruožas? Kai kas rimtai baiminasi, kad mūsų ga-

J. Pautienius

Skausmas

bumai, ypač gabumas svetimoms kalboms, kaip tik padeda greičiau savintis svetimybės, negu išlaikyti tai, ką turime sava.

Aišku, mūsų tautoje yra daug ir originalių gabumų. Bet, atrodo, kad originalumą mes išsaugome daugiau savo žemėj. Patekę svetur, greičiau pasinešame kopijuoti, kas svetima. Kopijavimas be kritikos, saiko ir skonio darosi labai pavojingas. Tuo būdu įsavinamos ne tik svetimos formos, bet ir pažiūros ir nusiteikimai. Savitas galvojimas ir jautimas lūžta. Žmogus nebejunta, kaip jo lūpomis ima kalbėti kažkas kita, o ne savo tautos mintys, imas, pergyvenimas, norai ir svajonės.

Originalūs žmonės sugeba įsavinti svetimų kultūrų lobius, savęs nelauždami. Jie tuos lobius moka perkeisti savitu būdu arba įderinti į savitą dvasinį pasaulį. Svetimas vertybės jie apvelka bent savos tautos

rūbu. To nepajėgia padaryti kopijuotojai. Jie galvoja: kur esi, tas ir būk, kam išsiskirti! Jų sprendimas būna labai aiškus, dėl to šeimos gyvenime jie kartais daugiau apsisprendžia, negu originalioji pusė.

Su tais, kurie linkę į neoriginalumą, nėra problemos savame krašte, savoje kultūros aplinkoje. Jie visur seka bendrą toną, stilių, skonį. Daug sunkiau juos išlaikyti tautiniame vientisume svetimoje žemėje. Įtikinti juos sunku. Galima tik pedagogiškai juos lenkti arba sąmoningomis, gerai parinktomis priemonėmis prilaikyti. Deja, mūsų visuomeninė pedagogika šiuo klausimu dar nėra susidomėjusi.

4. *Savų tradicijų stoka — atviros durys svetimybėms.* Jeigu tarp suaugusiųjų yra nemaža neoriginalių žmonių, tai vaikai iš viso nėra originalūs. Jie didžiausi kopijuotojai, sekėjai, įsavintojai to, ką mato aplinkoje. Vaikams reikia atitinkamos aplinkos ir atmosferos bent savo namuose — su savais papročiais ir tradicijomis.

Iš viso negalima įsivaizduoti šeimos, kuri būtų be papročių ir tradicijų. Jeigu ji neturi savų tautinių papročių, jai tenka savintis ką nors svetima. Savinasi pirmiausia vaikai ir neša į šeimą. Tėvai seka vaikus arba jiems priešinasi. Nei vienas nei antras kelias nėra tikslingas. Vaikų natūralus noras turėti ceremonialinių, apeiginių, su atitinkamu laiku susietų įvairumų negali būti nepasotintas.

Svetimų papročių vaikas gauna mokykloje. Šeimoje jam reikia duoti savų, su tautine šeimos dvasia suaugusių arba bent turinčių atramą. Pagaliau šeimos lietuviškumas nesiemia tik kalba ir bendrais patriotiniais nusiteikimais. Ir kalba ir nusi-

teikimai turi būti ipavidalinti papročiais ir tradicijomis. Deja, šis dalykas vis dar tebėra nesuprastas — po to, kai modernioji, miesčioniškoji banga nugrėžė daugelio mūsų šeimų dėmesį nuo šitos giliausios lietuviškumo atramos.

Šiose sąlygose būtų per maža, jei vaikas gautų lietuviškus papročius tik vienoje savoje šeimoje. Jis turi pajusti, kad visi jo draugai lietuviai tą patį gauna savo šeimose. Tik tada jame išaugs savos kilmės ir dvasios sąmonė. To reikia ne tik vaikams, bet ir patiem papročiams. Tradicijos ir papročiai klesti tik šeimų bendruomenėj. Deja, čia susiduriame su lietuviškųjų šeimų individualizmu ir izoliacionizmu. Jos nenoriai palaiko ryšius arba labai greit juos nutraukia. Užtenka mažų priežasčių, sakysim, skiriasi išsilavinimas, uždarbis, padėtis, ir tėvai nebendruoja, o taip pat neleidžia bendrauti vaikams. Bendravimas nutrūksta ir dėl perdėto jautrumo. Vienas kaimynas nenusišypsojo antram, neparodė dėmesio, ir jie gyvens eilę metų atsitvėrę lyg kinų siena. Tokiose sąlygose negali bręsti šeiminių tradicijų dvasia, jeigu ji ir būtų kuriama bei palaikoma atskiruose namuose.

Šios priežastys neišvengiamai ugdo tautinį šeimų mišrumą arba jam parengia plačią dirvą.

C. Kas šiuo metu darytina?

Nebeužtvenksi srovės, kuri veržiasi, — sako pesimistai. Iš tikro, nei gražios kalbos, nei pasipiktinimai nesusilaikys tų, kurie pasineša svetimėti ir maišytis. Reikia perorganizuoti mūsų galvojimą — tiek asmeninį, tiek visuomeninį, — atremti jį į patikimesnius ir gilesnius motyvus.

1. *Dėl tautiškai mišrių šeimų* negalima jų smerkti, kvalifikuoti tautinė išdavyste. Patriotiniai motyvai, nors ir turi savo vertę, anaipol neatsveria kitų — esmiškesnių.

Jaunimas turi įsisąmoninti vieną dalyką, kad šeima reikalauja daugeriopo *vienalytiškumo*. Šeima yra natūrali, darni bendruomenė. Darnumo ir bendrumo pirmiausia reikia tarp vyro ir žmonos. "Bloga ne tai, — sako P. Orintaitė, — kad mišrių vedybų žmonos priklauso kitai tautai, vardu ar nusistatymu, bet kad jų asmenybė ir prigimtis (kilmė, luomas, rasė, auklėjimas, istorija ir t.t.) yra kitokios konstrukcijos, ir dėl to šeima būna nedarni" (N. Romuva, 1939, N. 16, 341).

Darnumo ir vienalytiškumo reikalauja ypač vaikų auklėjimas. Abu tėvai turi turėti tas pačias pažiūras, tuos pačius sprendimus, kurti tą pačią šeimos atmosferą, išpuošti ją abiem suprantamais papročiais bei tradicijomis. Jeigu šeimoje bus dviejų skirtinga galvosena, sprendimai, maišysis papročiai, įtakos bei įtaigos, — vaikai išaugs lyg dviem galvomis. Jie nežinos, kas jie yra, ir į ką turi atsiremti tolimesniame savo brendime. Per jų sąmonę iš pat mažens nejučiomis pereis skirtingos pažiūros, sistemos, kultūrų formos, tautybių atspalviai, ir jie nebežinos, kas gi pagaliau yra pastovų jų dvasioje.

Visiško dvilypumo praktiškai nebūna net mišrioje šeimoje. Pati šeimos prigimtis daro visa, kad būtų rastas koks nors bendras kelias. Dėl to viena pusė prisitaiko, išsižada savos tautybės arba bent kalbos, papročių, ir bando prisiimti antrosios pusės kryptį. Tačiau subrendusiam žmogui prisiimti svetimus dalykus nėra taip lengva ir įmanoma. Vaikai tai jaučia. Jie negauna pilnai išlygin-

to abiejų tėvų auklėjimo. Jiems kažko trūksta, ir tai galima pastebėti jau pradiniam jų amžiui.

Mūsų patriotizmą paglosto tokie faktai, kad, sakysim, mišrioje šeimoje vaikai mokomi bent lietuviškai kalbėti. Žinoma, tai yra labai gražu. Bet tokie faktai neišsprendžia pedagoginės problemos. Svetimoji pusė daro nuolaidą kalbos atžvilgiu, bet ar ji padeda auklėti vaikus vienalytiškoje tautos, kultūros ir dvasios kryptyje? Mūsų įsitikinimu, ji negali paremti, net jeigu ir norėtų. O juk neabejotinas pedagoginis reikalavimas, kad abu tėvai veiktų į vaikus lygiagrečiai, suderintai ir vienas antrą papildydami.

Jeigu šis motyvas, giliausiu būdu liečias patį žmogų, jo dvasinę padėtį ir ypač ateitį, būtų giliai supratas, manau, mūsų jaunimas būtų daug atsargesnis. Tada net lygaus išsilavinimo problema nebūtų statoma tokioje šviesoje, tarsi išsilavinimas būtų svarbiau už tautinę tapatybę.

2. *Dėl svetimų įtakų* taip pat reiktų blaivesnės ir platesnės pažiūros. Ne pačios įtakos laikytinos blogomis, bet nesugebėjimas ar nenoras jas kritiškai atrinkti ir organiškai suderinti su tuo, kas sava. Amerikos civilizacijoje yra daug gerų dalykų. Bet jų negalima kopijuoti be atrankos. Juo labiau nederą dėl to pamesti savo prigimtą charakterį. Čia vėl ne tiek patriotikos reikalas, kiek žmogaus visumos. Kas pameta savąjį charakterį ir prisiima svetimą, tas neišvengiamai save laužo. Šeimoje laužoma antroji pusė ir išstatomas pavojun vaikų auklėjimo vientisumas.

Pas mus reiškiasi dvi kryptys ir abi kraštutinės. Viena garsiai kalba tariamo patriotizmo vardu, smerkia visa, kas amerikietiška. Antroji atsto-

vauja platų liberalizmą, skatina pritaikyti vietai ir laiko dvasiai. Abi šios kryptys nežadina mūsų kritiškumo, neduoda blaivaus sprendimo.

Galima viską priimti, kas yra gera, ir tai, kas gera, galima įderinti į lietuviškumą. Sakydami įderinti, mes ir šiuo atveju išskiriame akla kopijavimą. Pasinešimas kopijuoti net gerus dalykus išleistų iš akių faktą, kad yra nemaža gerų dalykų pas mus pačius, kurių nederą keisti svetimais. Kiekvienu atveju mums reikia didesnio kritiškumo svetimų vertybių atžvilgiu, kad mokėtume išskirti, kas jose yra gera ar bloga. Tai viena. Antra, mums reikia geriau pažinti savąsias vertybes.

3. *Dėl lietuviškų papročių ir tradicijų* šiandien turėtų būti aiškus nusistatymas. Jas reikia skubotai atkurti ir pritaikyti jaunųjų šeimų gyvenime. Kito kelio nėra išlaikyti pozityvų, vientisą, pedagogiškai veikmingą šeimų lietuviškumą.

Tradicijos yra labiausiai išvidinis dalykas. Jis paliečia šeimos dvasią, jos būdą, laikyseną ir elgseną. Šeimos tradicijose yra įpavidalinta pati dorovė ir religinė tvarka. Tradicijos praplečia mūsų tautiškumą, suriša jį su giliausiais žmogiškais ir krikščioniškais pradais. Tie pradai mūsų tautos šeimų tradicijose įgyja kitokios šilimos, mistikos, išsiskleidžia kitokiu ceremonialumu ir pergyvenimu, negu kitose krikščioniškose tautose.

Papročiai priklauso daugiau išorinei šeimų gyvenimo pusei. Jie yra šeimos ceremonialas, išsiskleidžias kultūrinėmis, socialinėmis formomis. Tai yra šeimos šventų, laiko sezonų, vaišių, pramogų tvarka su savo apeigomis, savu etiketu.

Pabrėžiame skirtumą tarp papročių ir tradicijų. Bet jų ryšys yra labai

artimas. Praktiškai negalima galvot atkurti viena be kito. Aišku, lengviau atgaivinti arba pritaikyti papročius, nes jie konkretesni. Sunkiau atgaivinti tradicinę dvasią, pedagoginę linkmę, nes tam reikia dorinių ir religinių nusiteikimų.

Šeimos atmosferai sukurti nemažiau svarbu ir tradicinis namų vidaus stilius — spalvų parinkimas, baldų pritaikymas, paveikslų atranka bei derinys ir t. t. Beveidiškas arba įvairių svetimų skonių sumaišytas namų charakteris negali pasitarnauti tai šeimos atmosferai, kurią norėtume laikyti lietuviška. Jaunoms šeimoms, kurios naujai kuriasi, reikia klaustis patarimo iš daugiau žinančiųjų.

Jaunosios šeimos, galvodamos atsiremti į tradicinį — paprotinį lietuviškumą, turi laiku sudaryti savo tarpe lyg mažą bendruomenę. Jų vaikai turi lankytis vieni pas kitus, lygiai kaip ir patys tėvai. Be kolektyvinių — keletos šeimų — pastangų nebus galima tradicinės dvasios nei atkurti, nei jos išlaikyti, nei pagaliau pilnai perduoti savo vaikams.

Vienos Brolijos Istorija

J. VAIŠNORA, M.I.C.

Prof. Vc. Biržiška savo veikale "Senujų lietuviškų knygų istorija" (I, 189 p.), paminėdamas jėzuitui Jaknavičiui priskiriamą knygėlę "Libellus precatorius pro Confraternitate Vilnensi Corporis Christi" (Maldų knygėlė Vilniaus Švč. Sakramento brolijai), išleista 1630 m., sako, kad ji gali būti sugretinta su 1636 m. Žemaičių vyskupijos sinodo nutarimu

įvesti *Jėzaus Širdies* broliją visoje vyskupijoje. O prof. Z. Ivinskis, pasikliaudamas šiuo Vc. Biržiškos teigimu, "Lietuvių Enciklopedijoje" (IX, 258 p.) daro išvadą, kad Jaknavičius, prisidėdamas prie brolijų steigimo Lietuvoje, yra parašęs joms įstatus, tarp jų ir *Jėzaus Širdies* brolijai, pakartodamas Vc. Biržiškos mintį, kad 1636 m. Medininkų (Žemaičių) vyskupijos sinodas nutaręs visoje vyskupijoje tokią broliją įvesti.

Jei tai būtų tiesa, tai Lietuvai tektų garbė būti pirmajai tautai, kuri pradėjo propaguoti viešąją *Jėzaus Širdies* garbinimą. Kaip žinome, *Jėzaus Širdies* garbinimo pradėtojo ir išplatintoja buvo prancūzė šv. Margarita Marija Alacoque (1647-1690). Kitas prancūzas šv. Jonas Eudes (1601-1680), teologiškai pagrįsdamas *Jėzaus* ir *Marijos širdžių* garbinimą, išsirūpino, kad abi šventės būtų įvestos į liturgiją. O pirmosios *Jėzaus Širdies* vardo brolijos atsirado Prancūzijoje tik XIX a. viduryje. Taigi Lietuva, dar XVII a. įsivesdama *Jėzaus Širdies* brolijas, būtų toli pralenkusi Prancūziją.

Deja, taip nėra. Prof. Vc. Biržiška, sugretindamas Švč. Sakramento (*Corporis Christi*) brolijai Jaknavičiaus parašytą knygėlę su Žemaičių vyskupijos 1636 m. sinodo nutarimu įvesti broliją, bus sumaišęs lotyniškus pavadinimus *Corporis Christi* su *Cordis Christi*. Vardų panašumas bus įvedęs mūsų istorikus į klaidą, nes XVII a. apie *Jėzaus Širdies* (*Cordis Christi*) broliją dar niekas nekalbėjo, nes tuo laiku iš viso *Jėzaus Širdies* viešo garbinimo dar nebuvo, tad juo labiau tokio vardo brolijų negalėjo būti. Priešingai, tuo metu buvo labai propaguojama Švč. Sakramento (*Corporis Christi*) brolija, apie kurią čia norime plačiau paaiškinti.

Ši brolija pirmiausia buvo įsteigta Romoje prie S. Maria sopra Minerva (dominikonų) bažnyčios 1539 m. Jos narių tikslas — garbinti V. Jėzų Švenčiausiame Sakramente, dalyvauti iškilmingose Dievo Kūno procesijose, ypačiai lydėti Švč. Sakramentą, nešamą ligoniams, rūpintis visu tuo, kas prisideda prie pagarbos Švč. Sakramentui: vėliavomis, žvakėmis, amžinąja lempele ir kit. Nariai privalo kasdien sukalbėti 5 Tėvų mūsų ir 5 Sveiką Mariją Švč. Sakramento garbei. Šv. Tėvas Paulius III aprobo šios brolijos įstatų ir tais pačiais 1539 m. suteikė jos nariams atleidų.

Kaimyninėje Lenkijoje šią broliją pirminiai įkūrė prie Dievo Kūno bažnyčios Krokuvoje 1610 m. vienuoliai Laterano kanauninkai. Lietuvoje ji atsirado tuo pat laiku, o gal net anksčiau, nes Vilniaus vysk. Benediktas Vaina, savo 1614 m. pranešime Šv. Sostui, pamini, kad jo vyskupijoje yra "sodalitates Corporis Christi" (Švč. Sakramento brolijos). Apie šios brolijos buvimą Vilniuje žinome iš aukščiau minėtos J. Jaknavičiaus 1630 m. išleistos knygelės "Libellus precatorius", skirtos Vilniaus Švč. Sakramento brolijai. Be to, Vilniaus vysk. Abraomas Vaina, vyskupavęs 1631 - 1649 m., prieš mirtį testamente užrašė tam tikrą pinigų sumą šv. Jono bažnyčios Švč. Sakramento arkibrolijai (J. Kurczewski, Kosciol Zamkowy, I, 127 p.). Iš to ir iš vėlesnių vyskupų Šv. Sostui pranešimų matyti, kad ši brolija Vilniuje buvo prie jėzuitų šv. Jono bažnyčios ir kad jai vadovavo jėzuitai.

XVIII a. brolija yra ir prie kitų Vilniaus bažnyčių. Žemaičių vyskupijoje šią broliją, esančią prie daugelio bažnyčių, mini savo 1646 m. pranešime Šv. Sostui vysk. Jurgis Tiškevi-

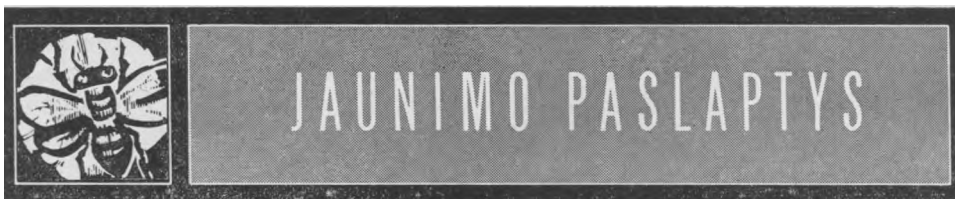
čius (Archiv. S. Congr. Concilii. Relat. Dioecesan. Samogitien. 1646). Ji buvo Žemaitijoje įsteigta, vykstant jau minėtą 1636 m. vyskupijos sinodo nutarimą.

Švč. Sakramento brolijos platiniu ir steigimu ypačiai rūpinosi jėzuitai. Ji buvo labai naudinga priemonė jėzuitų pastoracijos planuose. O jėzuitai stengėsi stiprinti ir palaikyti protestantų paneigtą ir išjuoktą Švč. Sakramento garbinimą. Brolijos nariai ypačiai turėjo aktyviai reikštis jėzuitų rengiamose Švč. Sakramento garbei procesijose, kurias protestantai taip pat niekino ir laikė "agresyvia aukščiausio laipsnio Romos Bažnyčios puikybės ir pasirodymo prieš kitatikius demonstracija" (Schiele — Zscharnac, Die Religion in Geschichte und Gegenwart, II, 820 p.). Jau pirmajame lietuvių protestantų giesmyne "Giesmes Chrikschioniskas" 1570 m., Aleksandras Rodūnietis, išvertęs eucharistinę lotynišką himną "Pange lingua gloriosi", iš niekur nieko į vertimo tekstą įterpė tris naujus, grynai protestantiško mokslo, polemienio turinio posmus, kurių vienas taip skamba:

Klauskit kožnas popiežiškį.
Jog Ponas neliepęs esti
Kūną savo nešinėti.
Nei skrynelėsna rakinėti.
Nei mišias parduoti, pirkti.
Nei žvakių apžadus statyti.

(G. Gerullis, Mosvid, 371 p.).

Jėzuitai tad stengėsi kuo iškilmingiau, su Švč. Sakramento brolių pagalba, surengti viešas procesijas, ypačiai Dievo Kūno šventėje. Pirmoji tokia iškilminga procesija Vilniaus miesto gatvėmis įvyko 1586 m. Nuo to laiko jos buvo rengiamos kasmet ir ne tik Vilniuje, bet ir kitose vietose. Čia Švč. Sakramento brolija turėjo

Juozas Vaišnys, S. J.

SAKYTI AR TYLĖTI?

Praėjusį kartą rašėme apie apkalbėjimą, kurį prilyginome gyvatės nuodams. Iš tikrųjų, šmeižtai ir apkalbėjimai daug daugiau kenkia atskiriems asmenims ir visai žmonijai negu pavojingiausi gyvatės nuodai. Bet kaip mažai žmonės apie tai pagalvoja! Jie savyje tuos baisius nuodus nešioja ir kitus jais apnuodija, visai negalvodami, kad tai gali būti labai ir labai didelis nusikaltimas — didesnė nuodėmė už bet kurią kitą. Neteisingu ir nereikalingu kalbėjimu galima nusidėti ir daug žalos artimui padaryti, bet kartais galima nusikalsti ir tylėjimu. Todėl ir Šv. Raštas

teisingai sako, kad yra laikas tylėti ir yra laikas kalbėti. Šiame straipsnelyje trumpai pažvelgsime į tas aplinkybes, kada žmogus yra įpareigotas kalbėti apie savo ar kitų nusikaltimus ir blogus darbus.

Kada kalbėti apie save?

Pirmiausia bus naudinga porą žodžių pasakyti apie tai, kada žmogus yra įpareigotas kalbėti apie save, nors jam tai būtų ir nemalonu. Žmogus nėra įpareigotas net ir artimiausiems asmenims pasakoti intymų savo sąžinės dalykų. To negali

progos pasireikšti ne tik procesijų bet ir šiaip pamaldų bažnyčioje iškilmingumui padidinti. "Brostvininkai" (brolijos nariai) atlikdavo visų pamaldų ir procesijų tarnybą. Vėliau, rusų valdžiai uždraudus ir panaikinus brolijas, sunyko ir ši, o iki mūsų laikų buvę bažnyčių "brostvininkai" yra vien tik anų, kitados gražiai veikusių ir gerai organizuotų brolių likučiai, pavirtę vien tradicija, išlikusia iš senovinės Švč. Sakramento brolijos.

Kai kitos įvairios brolijos Bažnyčioje atsirasdavo ir pranykdavo, Bažnyčios vyresnybė stengėsi Švč. Sakramento broliją visuomet išlai-

kyti gyvą. Naujasis, 1917 m. išgalėjęs, Bažnyčios teisių kodeksas įsako, kad vyskupijų valdytojai rūpintųsi kiekvienoje parapijoje įsteigti Švč. Sakramento ir Krikščioniškojo Mokslo brolijas, kurios pačiu įsteigimu yra įjungiamos į to pat vardo arki-brolijas Romoje (kan. 711, §2). Po I pasaul. karo Lietuvoje Švč. Sakramento brolijos centras buvo įsteigtas 1922 m. prie Kauno katedros - bazilikos ir jos direktoriumi buvo kan. P. Dogelis. Brolija 1930 m. jau turėjo 166 skyrius arba padalinius įvairiose parapijose. Kauno bazilikos skyrius tuo laiku turėjo 1992 narius. (Tiesos Kelias, 1930, 505 p.).

J. Pautienius

Jūratės portretas

reikalauti nei vyras iš žmonos, nei motina iš dukters, nei tėvas iš sūnaus. Žinoma, ši taisyklė tinka tik tada, kai eina kalba apie grynai asmeniškų sąžinės dalykus, kurių niekas neturi teisės žinoti. Yra žmonių, kurie kiekvieną smulkmeną laiko paslaptimi ir "sąžinės dalyku". Jie yra labai užsidarę, neatviri, jaučia lyg kažkokį malonumą viską nuo kitų slėpti. Ko nors paklausti, jie visados atsako vienu žodžiu: "Nežinau". Kartais jie patys užsimena apie kokį nors dalyką, bet paskui jo nepasakoja, norėdami lyg kitą paerzinti arba pasirodyti, kad jie moka laikyti paslaptis. Tai yra labai vaikiška, nenuoširdi ir nedraugiška.

Paprastai dideli plepiai, kuriems negalima patikėti jokios paslapties, neturi daug draugų, bet gal dar nesimpatiškesni ir vienišesni yra tie, kurie yra pilni paslapčių, kurių žodžius ir kalbas persunkia ne atvirumas ir nuoširdumas, bet vien tik suktumas ir visiškai nereikalinga diplomatija.

Žmogus niekad nėra įpareigotas savęs apkaltinti, išskiriant du atvejus: a) išpažintyje, b) tada, kai, slepiant savo kaltę, kitas žmogus turėtų nekaltai nukentėti. Išpažintis yra žmogaus prikėlimas iš dvasinės mirties arba dvasinių jo ligų gydymas. Kaip gydytojas, norėdamas geriau žmogui padėti, turi tobulai pažinti jo kūną, taip ir dvasinis gydytojas — kunigas turi gerai pažinti žmogaus dvasią, jo klaidas, įpročius ir palinkimus, norėdamas padėti jo dvasiai ir pagydyti jos ligas. Todėl kuo atviriau išpažintyje išsipasakosi visas savo dvasines problemas, tuo labiau kunigas galės tave pažinti ir duoti naudingesnių patarimų. Čia jau nėra nekalbama apie būtiną reikalą išpažintyje pasakyti visas sunkias nuodėmes. Jeigu kas bent vieną sunkią nuodėmę tyčia nuslėptų, išpažintis būtų šventvagiška — nėra viena nuodėmė nebūtų atleista, tik prisidėtų dar nauja šventvagystės nuodėmė.

Antras atvejis, reikalaujantis savo kaltės prisipažinimo, yra tada, kai teisindamasis apkaltintum kitą arba kai taip aplinkybės susideda, jog už tavo nusikaltimą yra apkaltintas ir nuteistas visai nekaltas žmogus. Tada būtinai reikia prisipažinti, jei tai yra vienintelė galimybė išgelbėti nuo bausmės arba nuo praradimo garbės visai nekaltą žmogų.

Paminėjome šiuos du atvejus, kada nepasakyti kokio nors savo blogo darbo būtų didelis nusikaltimas, bet visiškai nenorime tvirtinti, kad tik

šiais dviem atvejais reikia apie savo kaltes kalbėti. Ypatingas atvirumas yra reikalingas su savo tėvais ir kitais auklėtojais. Auklėtojai tik tada savo darbą galės naudingai atlikti, jeigu auklėtinį gerai pažins, jei žinos gerus ir blogus jo charakterio ir prigimties pasireiškimus. Apie savo klaidas kalbėti visados yra sunku, tačiau tai gali būti labai naudinga charakterio formavimui. Klysti yra žmoniška, prisipažinti, kad suklydai — labai garbinga; bet klysti ir stengtis visokiais būdais savo klaidas paslėpti yra silpno charakterio ženklas.

Kada kalbėti apie kitus?

Kalbant apie kitus žmones, bendra taisyklė yra tokia: kuo daugiau kalbėsi apie kito žmogaus geras savybes ir mažiau apie blogas, tuo bus geriau. Ši taisyklė tinka ir tada, kai kalbi su tuo pačiu asmeniu, kuriam nori nurodyti jo klaidas, kad jas pažintų ir jų vengtų. Daug daugiau pasieksi, jeigu ne tiek kalbėsi apie jo klaidas, kiek apie geras savybes ir gerus darbus. Naudingiau yra nurodyti dorybę, kurios reikia siekti, bet ne klaidą, kurios reikia vengti. Siekiant dorybių, savaime mažės ir klaidos. Norėdamas kitą atpratinti nuo melo, ne tiek stenkis jam įrodinėti, kaip yra negražu meluoti, bet nurodyk, kaip yra gražu ir garbinga visados tiesą kalbėti. Jei matai, kad kitas yra tinginys, stenkis jį įtikinti, kad jis sugeba koki nors darbą labai gerai ir greitai atlikti ir paprašyk, kad tikrai iki tam tikro laiko jis tą darbą atliktų. Jeigu kitas yra labai linkęs į pyktį, kalbėk su juo apie tai, kaip yra gražu ir vyriška susivaldyti. Jeigu jis kada nors tikrai susivaldo ir neišliejo savo įprasto pykčio, atkreipk į tai dėmesį ir jį už tai pagirk, pasakyk, kad jis turi stiprią va-

lią ir moka suvaldyti savo aistras. Taip elgdamasis tikrai daugiau laimėsi, negu nuolat nurodinėdamas kito klaidas.

Dar daugiau apdairumo reikia, kalbant apie nesamus asmenis. Senovės patarlė sako: "De mortuis et absentibus aut bene aut nihil" (apie mirusius ir nesamus asmenis reikia arba gerai kalbėti arba visai nekalbėti). Apie šmeižtų ir apkalbų žemumą bei negarbingumą daug esame rašę praėjusiame numeryje. Čia norime paminėti tuos atvejus, kada būtinai reikia atitinkamiems asmenims pranešti apie kitų blogus darbus. Šis klausimas jaunimui yra labai aktualus, nes daugeliui šioje srityje yra daug neaiškumų. Kai kurie mano, kad kam nors pranešti apie kitų nusikaltimus visuomet yra blogos darbas — išdavimas. Paprastai tie, kurie kalba tada, kai nereikia, nekalba tada, kai reikia.

Skleisti visuomenėje be reikalo kito žmogaus klaidas ir nusikaltimus, nors ir tikrai įvykusius, yra tikras išdavikiškumas. Tačiau gali būti tokių atvejų, kad, norėdamas paslėpti tikro nusikaltėlio blogus darbus, išduosi visai nekaltą žmogų, pakenksi visuomenei arba kokiai nors organizacijai. Todėl tokiaime atvejyje tylėti bus nemažesnis nusikaltimas už neteisingus šmeižtus arba nereikalingą kito išdavimą. Juk ir katekizmas moko, kad dalyvauji kito nuodėmėje, jeigu tyli, kai jis blogai ir nuodėmingai elgiasi.

Jeigu policija stengiasi surasti koki nors visuomenei pavojingą piktadarį, tu esi sąžinės įpareigotas jį išduoti, jeigu gali. Jeigu neišduosi ir jį slėpsi, jeigu jis nebus sugautas ir nubaustas, gal jis ir daugiau nusikaltimų padarys, žudydamas ar apiplėšdamas nekaltus gyventojus. Tam tik-

J. Pautienius

Arkliu ganykla

ra prasme ir tu būtum jo nusikaltimų dalyvis, kad, galėdamas tuos žmones nuo piktadario apsaugoti, nieko nedarei. Negalima sakyti: "Ne mano kiaulės, ne mano pupos — kas man darbo!" Ne! Tu esi visuomenės narys, todėl esi įpareigotas saugoti visuomenę nuo visokių nelaimių ir blogybių, nuo neteisingų užpuolikų ir skriaudėjų.

Reikalinga tėvams pranešti apie jų vaikų nusikaltimus ir auklėtojams apie jų auklėtinių blogus darbus, jeigu kito kelio užkirsti tiems nusikaltimams nėra. Nesakome, kad visuomet, be jokių sąlygų, yra kiekvienas įpareigotas tuoj tėvams ar auklėtojams išpasakoti visus jų vaikų ar auklėtinių blogus darbus. Reikia labai gerai įsidėmėti, kad kalbėti apie kitų klaidas yra būtina tik tada, kai yra tikras reikalas, kai nekalbėdamas pakenktum arba tam pačiam asmeniui, kuriame pastebėjai klaidą, arba bendruomenei bei šeimai, kuriai tas asmuo priklauso. Bendrai

kalbant, kuo mažiau žmonių klaidos ir nusikaltimai visuomenėje išplis, kuo greičiau visa tai bus užslopinta, tuo bus geriau. Todėl ir kalbėti apie kito klaidas reikia tik tuo tikslu ir ta prasme, kad greičiau užkirstum kelią jų plitimui. Čia reikia žiūrėti, koks yra tos klaidos pobūdis ir kokios aplinkybės. Kartais bus geriau visai nieko nekalbėti ir kuo greičiau tą klaidą pamiršti, kartais bus geriau apie tą klaidą pakalbėti akis į akį su ją padariusiu asmeniu, o kartais gali būti reikalinga apie tai painformuoti to asmens tėvus, globėjus, auklėtojus ar viršininkus.

Tad išvada tokia: a) jeigu matai, kad toji klaida buvo padaryta tik atsitiktinai ir nėra pavojaus, kad ji būtų toliau kartojama — geriau visiskai tylėti; b) jeigu tau atrodo, kad tas asmuo ir toliau tą klaidą kartos, nes gal jos rimtumo gerai nesupranta — pakalbėk su juo pačiu apie tai, primink jam tos klaidos pavojingumą ir blogas jos pasekmes; c) jeigu manai, kad kalbėjimas su tuo asmeniu nieko nepadės, tik, gal būt, jį įžeis ir paskatins dar labiau savo klaidoje užsisirti, tada telieka vienintelis kelias — painformuoti apie tai jo auklėtojus ar viršininkus, kad jie savo autoritetu užkirstų kelią tos klaidos kartojimui ir plitimui, kad jie sudraustų arba, jeigu reikia, ir nubaustų tą nusikaltėlį. Kartais dar gali būti naudinga ne tėvams ar viršininkams apie tai pasakoti, bet kokiam nors artimam to nusikaltėlio draugui, kuriuo jis pasitiki ir kurio klauso. Kai kuriuose atvejuose draugas gali daugiau padėti negu viršininkai. Bet kalbėti apie kito klaidas ir nusikaltimus su kitais asmenimis, kurie nieko negali padėti, visuomet yra žmogaus apkalbėjimas ir nusikaltimas prieš artimo meilę.

Štai vienas kitas konkretus pavyzdys pailiustruoti minėtoms mintims. Kokios nors organizacijos valdybos posėdyje yra svarstoma, kad reikėtų tam tikrą asmenį apdovanoti, pakelti į aukštesnį laipsnį arba paskirti kokioms nors pareigoms. Vienas valdybos narys žino apie tokios to asmens nusikaltimus ir apie jo būdą blogas savybes, dėl kurių tas asmuo tikrai yra nevertas kokio nors paaugštinimo, ir jo paskyrimas atsakingoms bei viešoms pareigoms gali pakenkti organizacijos vardui, jis savo blogu pavyzdžiu galės užkrėsti ir kitus, jo globai pavestus organizacijos narius. Ar šis valdybos narys gali tylėti, manydamas, kad apie kitą blogai kalbėti yra negarbinga? Priešingai, būtų labai negarbinga tylėti! Tokiu savo elgesiu galėtų pakenkti ne tik organizacijai, bet gal ir tam pačiam asmeniui, nes gal dabar ne daug kas apie jo klaidas žino, bet kai jis bus paskirtas atsakingoms pareigoms, visų akys į jį bus labiau atkreiptos ir jo klaidos pastebėtos. Tačiau, ne kalbėdamas, bet tylėdamas šiuo atveju nusikalstam prieš artimo meilę, todėl esi įpareigotas organizacijos valdybą apie to asmens netinkamumą painformuoti. Žinoma, čia bus naudinga priminti, kad jeigu tame posėdyje būtų kunigas, kuris apie to asmens nusikaltimus žino tik iš išpažinties, jis jokių būdų negalėtų apie tai kalbėti, taip pat jam yra griežtai draudžiama ir kokių nors kitų būdų tomis išpažintyse girdėtomis žiniomis pasinaudoti ir, nors ir netiesioginiai, stengtis, kad tas asmuo nebūtų paaugštinamas.

Kitas pavyzdys. Mokykloje atsirado labai blogas berniukas, kuris savo negražiomis kalbomis ir visokiais nešvariais darbais užkrečia ir kitus moksleivius. Ar kiti gali tylėti

ir slėpti nuo mokytojų to berniuko blogus darbus? Jokiu būdu! Kiekvieno rimto moksleivio pareiga yra pranešti mokytojams apie visiems pavojingą to jų draugo elgesį, kad jie galėtų jį patį pataisyti arba bent kitus apsaugoti nuo jo blogos įtakos. Tai turi būti daroma ne iš kokios nors neapykantos ar keršto, bet iš gryniausios artimo meilės. Tam berniukui gal bus labai nemalonu, kai mokytojai apie jo darbus sužinos, bet reikia atsiminti, kad vaistai beveik visuomet yra kartūs ir nemalonūs, tačiau būtinai reikalingi žmogaus sveikatai; operacija visuomet yra skaudi, bet kartais ji yra vienintelė priemonė išsaugoti žmogaus gyvybę.

Taip pat kiekvieno padoraus žmogaus pareiga yra pranešti mergaitei apie blogas savybes to berniuko, su kuriuo ji draugauja ir tikisi sukurti šeimą, jeigu manoma, kad ji to nežino ir vėliau, kai po vestuvių sužinos, bus labai nelaiminga.

Tik norime dar labai rimtai priminti, kad visais šiais atvejais apie kito klaidas galima kalbėti tik tada, kai esi visiškai tikras. Deja, iš praktikos žinome, kad žmonės dažnai labai lengvapėdiškai kitus pasmerkia be jokio pagrindo. Kilus kokiam nors įtarimui, reikia labai uoliai viską išsiaiškinti ir tik tada, jei esi visiškai tikras ir jei matai būtiną reiką, galima su atitinkamais asmenimis apie kitų klaidas kalbėti. Kaip tik dėl to pavojaus, kad gali kartais įtarti visai neteisingai, visuomet yra naudingiau ne su kitais, bet su tuo pačiu asmeniu pirmiausia apie jo pastebėtas klaidas kalbėti. Gal būt, kai tu jam tai užsiminsi, išgirsi iš jo tikrus jo elgesio motyvus ir pamatysi, kad tie veiksmai, kuriuos tu laikei blogais, yra labai kilnūs ir girtini. Tas asmuo, jeigu tikrai yra protingas, taip pat

MARIJA PAŠTO ŽENKLUOSE

A. BERNOTAS

Marija buvo ir yra garbinama visais laikais ir visose tautose. Jos garbei kuriami gražiausi himnai, giedamos nuširdžiausios giesmės. Ir pašto ženklais įvairios tautos stengiasi pagerbti Mariją. Gegužės mėnesio proga čia duodame keletą pavyzdžių, kaip įvairiose tautose Marija yra vaizduojama pašto ženkluose.

1. Aušros Vartų Marija Vilniuje — 1954 m. Vatikano išleistas pašto ženklas.

2. Fatimos Marija — Portugalija 1950 m.

3. Čenstakavos Dievo Motina (Lenkijoje).

Toliau matome Vengrijos, Bavarijos, Kubos, Ispanijos, Filipinų ir Maltos išleistus pašto ženklus pagerbti Marijai.

neužsigaus, bet bus tau dėkingas, kad išdrįsai jam savo įtarimus atvirai pasakyti ir davei progos viską išsiaiškinti.

Šv. Teresė savo "Sielos Istorijoje" mini labai gražų pavyzdį, iš kurio matyti, kaip kartais žmonės, iš paviršiaus spręsdami ir nežinodami tikros intencijos, net heroiskiausią ir kilniausią veiksma gali laikyti nusikaltimu.

"Vieną dieną poilsio metu sesuo vartininkė atėjo prašyti, kad viena seserų jai padėtų. Vaikiškai troškau būti panaudota tam darbui, ir pasirinko kaip tik mane. Tuojau ėmiau dėlioti į pintinėlę savo darbelį, tačiau, matydama, kad ir mano kaimynei būtų labai malonu padėti vartininkei, tyčiomis delsiau, bene galės

ji vietoje manęs nueiti. Sesuo, laukusi padedama, prikišo man paskubos trūkumą ir tarė šypsodamasi:

— Tariaus, kad nepraleisi progos laimėti dar vieną perlą į savo vainiką, tačiau ryžais labai pamaži.

Visos vienuolės, kurios tai matė, buvo įsitikinusios, kad aš taip pasielgiau vien dėl įgimto nerangumo" (Sielos Istorija, 120 psl.).

Taigi, atsargiai su perdaug greitais sprendimais ir kito žmogaus smerkimais! Kilnus žmogus viską iš kilniosios pusės greičiau pamato, o nedoras — iš blogosios. Teisingai šv. Povilas sako: "Nesuteptiems visa yra švaru, o suteptiems ir netikintiems nėra nieko nesutepta, nes yra sutepta ir jų sąžinė ir jų protas" (Tit. 1, 15).

Juozas Vaišnys, S. J.

HOLLYWOODO MORALINĖ PAŽANGA

Jau bus virš dvidešimt metų, kai eina kova tarp Hollywoodo filmų leidyklų ir katalikų dvasiškijos. Mat, šių dviejų institucijų interesai yra skirtingi. Filmų leidėjams pirmoje vietoje rūpi biznis, o dvasiškijai — žmonių moralė. Nesutinkame su tais, kurie sako, kad Amerikoje negali būti kalbos nei apie kultūrą nei apie moralę, nes čia viešpataujanti tik pragmatiniais principais paremta civilizacija. Kad ir tarp amerikiečių yra nemaža aukštos kultūros ir aukštos moralės žmonių, mes visiškai neabejojame. Tačiau reikia pripažinti, kad Amerikoje yra išsigalėjusi pragmatinė filosofija su savo utilitaristiniais ir hedonistiniais principais: čia laikoma etiška ir moralu tai, kas man yra naudinga ir malonu. Šiais principais vadovaujantis, doleris vaidina pagrindinį vaidmenį žmogaus ir visuomenės gyvenime. Už dolerį gali įsigyti ir tai, kas naudinga, ir tai, kas malonu.

Ir Hollywoodo filmų gamintojai, atrodo, yra linkę, su mažomis išimtimis, laikytis šių principų. Gaminant filmus, išleidžiama didelės sumos pinigų, bet su gausiais procentais jie grįžta, jeigu filmo režisierius buvo atspėjęs masių psichologiją. O kokios temos masės dabar labiausiai traukia? Aišku, seksualinės. Čikagos kardinolas neseniai pasakė, kad dauguma šių laikų amerikiečių yra "sex crazy". Tai galima matyti iš įvairių reklamų, žurnalų ir filmų. Filmų režisieriai buvo labai drąsiai pradėję eiti

šiuo keliu jau prieš dvidešimt metų ir nežinia, kur jie būtų nuėję, nežinia, koki šlamštą mes šiandien ekranuose matytume, jeigu katalikiškoji Amerikos visuomenė nebūtų laiku ši pavojų pamačiusi ir jam pasipriešinusi. Nenorime neigti, kad ir kitų tikybų atstovai ši pavojų matė ir jam priešinosi, bet katalikai parodė daugiausia energijos ir sugalvojo konkrečių kovos planų, tarp kitko įsteigdami ir "Legion of Decency". Su širdgėla reikia pripažinti, kad kitos tikybos ne tik šio katalikų darbo nereikia, bet prieš jį net viešai kovoja, prikišdamos, kad katalikai negerbia Amerikos konstitucijos, varžydami piliečių laisvę. Jeigu šioje srityje visos tikybos bendradarbiautų (o tai yra visiškai galima, nes čia ne dogmatinis, o grynai moralinis klausimas), tai šiandien galėtume tikrai džiaugtis amerikietiško filmų moralumu.

Nors katalikai, vieni kovodami, ir mažiau pasiekė, bet vis dėlto rezultatai labai šviesūs. Amerikietiški filmai, kurie prieš porą dešimtmečių buvo laikomi nemoraliausi visame pasaulyje, dabar savo moralumu yra pralenkę ir prancūziškus ir itališkus filmus. Pasitaiko dar ir dabar šlamšto, bet pažanga jau labai didelė. Praėjusieji 1956 metai yra, gal būt, patys šviesiausi Amerikos filmų istorijoje. Pvz., pamatęs **"The Ten Commandments"**, pagalvoji, kad šio vieno filmo pakaktų atpirkti visiems šlamštams, pasirodžiusiems ekrane šiais me-

tais. Tai yra tikrai didingas atvaizdavimas to įvykio, kai buvo žmonijai pastatyta dešimt polių, ant kurių ji stovi. Paskui yra paminėtini ir visiems rekomenduotini šie praėjusių metų filmai: **“War and Peace”**, **“Giant”**, **“The Tea-house of the August Moon”**, **“Around the World in 80 Days”**, **“Moby Dick”**, **“The King and I”**, **“Richard III”**, **“The Friendly Persuasion”**, **“Seven Wonders of the World”**.

Ypatingai visiems norėtume patarti nepraleisti progos ir pamatyti ispanų kilmės nuostabiai gražų filmą **“Marcelino”**, praėjusiais metais puikiai sinkronizuotą ir pradėtą rodyti Amerikoje. Apie šį filmą jau esame plačiau rašę praėjusių metų pradžioje. Nė vienas nesigailės, šį filmą pamatęs. Tarpais čia teks nuširdžiai pasijuokti, tarpais nejučiomis ašara veidu nuriedės. Taip pat visiems rekomenduotinas yra ir neseniai pasirodęs filmas **“Heaven Knows, Mr. Allison”**.

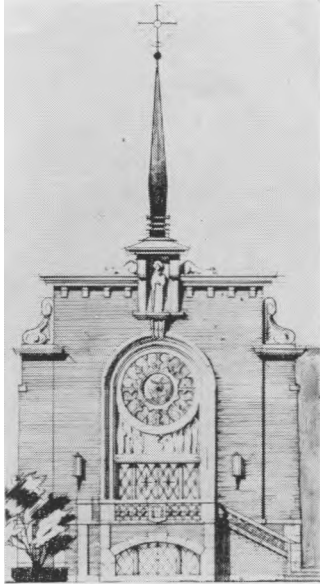
Iš visų Amerikos miestuose ir miesteliuose dabar rodomų filmų, kurių galima priskaityti apie 500, tik 35 yra **“Legion of Decency”** pasmerkti. Reikia dar atsiminti, kad kai kurie jų yra užsienietiškos kilmės. Apie 150 filmų yra rekomenduotini visiems. Likusieji yra skirti arba suaugusiems arba juose yra rasta kas nors peiktina moralės atžvilgiu. Tik suaugusiems yra skiriami filmai ne dėl to, kad juose būtų kas nors blogo, bet dažniausiai dėl to, kad jų tematika jaunesniesiems yra arba nesuprantama arba pavojinga. Tie filmai, kuriuose yra rasta kas nors smerktina, kartais viename gali būti gana geri, tik juose pasitaiko viena kita nemoralinė arba per daug žiauri scena. Kartais šios rūšies scenos būna tokios trumpos, kad dauguma žiūrovų jų nemoralumo net nepastebi. Todėl dabartiniai filmai morališkumo egzaminus, mūsų nuomone, turėtų išlaikyti, juos būtų galima įvertinti bent trejetuku su pliusu.

Kai kam kyla abejojimas, ar katalikų dvasiškija gerai daro, labai smarkiai kovodama prieš kai kuriuos filmus. At-

rodo, kad tokia kova yra tiems filmams geriausia propaganda, nes daugelis iš smalsumo eina pažiūrėti, kas gi tame filme yra, kad prieš jį taip kovojama. Taip, tai yra tiesa. Teko sutikti daug jaunuolių ir suaugusių, kurie tik iš smalsumoėjo žiūrėti pasmerktų filmų, tačiau po to pareiškė, kad jie labai apsigavę, neradę to, ko tikėjosi, ir pamatę, kad tie filmai esą labai neįdomūs ir neverti žiūrėti, nes tai yra tik laiko leidimas veltui. Toks “uždrausto vaisiaus” ragavimas žmones pamoko ir atveria akis. Jie pamato ir įtikina, kad dvasiškija ne dėl to prieš kai kuriuos filmus kovoja ir juos tikintiesiems draudžia, kad ten būtų koks nors “labai saldus uždraustas vaisius”, bet tik dėl to, kad tas vaisius yra kartus, žmogus, savo smalsumo apviltas, supranta, kad dvasiškiją nors draudžia ne dėl to, kad tas dalykas būtų malonus, patrauklus ir įdomus, bet vien dėl to, kad jis žmogų tik apvilia, kad jis yra nevertas rimto žmogaus dėmesio.

Taigi, vienu ar kitu būdu toji kova prieš blogus filmus atneša naudos. Jeigu ji ir paskatina vieną kitą pasiduoti smalsumui ir pažiūrėti draudžiamo filmo, bet reikia žinoti, kad daugelis to draudimo paklauso, kai kurie miestai visiškai tokių filmų neįsileidžia, kai kurie teatrai jų neima, ir Hollywoodas visa tai labai skaudžiai atjaučia. Tokia kova paskatina filmų režisierius ateityje daugiau dėmesio kreipti į filmų moralę. Jeigu dabar mes džiaugiamės Hollywoodo moraline pažanga, tai pirmoje vietoje turime už tai būti dėkingi tiems, kurie nemoralumui pasipriešino, pradėjo prieš blogus filmus kovoti ir dar dabar tą kovą tebeveda.

Būtų tikrai malonu, kad šion kovon susijungtų visos tikybos — tada būtų užtikrintas galutinis laimėjimas. Amerikos piliečių laisvė tokiu būdu nebūtų pažeista, bet apsaugota, nes mes iš kasdieninės praktikos matome, kur ta nemoralinė “laisvė” Amerikos jaunimą ir suaugusius veda: į kalėjimus ir į elektros kėdes.

Tėvų Jėzuitų statomi "Jaunimo Namai" Čikagoje šią vasarą jau bus baigti. Tuoju bus pradėti statyti ir Jėzuitų gyvenami namai, kuriuose bus graži lietuviško stiliaus koplyčia.

Mūsų organizacijos ir visuomenė šių namų labai laukia ir, kiek gali, aukoja. Už tai labai esame dėkingi.

Aukas galima siųsti šiuo adresu:

*Jesuit Fathers,
5541 S. Paulina St.,
Chicago 36, Ill.*

MŪSŲ KULTŪRININKAI JUNGIASI

Neseniai Čikagoje yra atidarytas Lietuvių Menininkų Klubas, kuriam priklauso įvairių sričių menininkai: dailininkai, architektai, rašytojai, muzikai, scenos darbininkai. Klubas yra įsteigtas, norint sujungti visas mūsų menines jėgas vieningam darniam darbui. Atidarymo iškilmėse, kuriose dalyvavo apie pusantro šimto žmonių, kalbėtojai labai pabrėžė vieningumo reiką ir dalyviai smarkiais plojimais tam pritarė.

Lietuvių Menininkų Klubą valdybą sudaro: dail. Z. Kolba (pirm.), rašyt. P. Gaučys, sol. A. Kutkus, arch. J. Mulokas ir muz. A. Nakas.

Atidarymo iškilmėse buvo pranešta, kad ateinantį rudenį bus atidaryta Čiurlionio Galerija Jėzuitų statomuose "Jaunimo Namuose".

**“L. L.” Administracijoje galima
gauti šias knygas:**

Bruno Markaitis, S. J. ŠIRDIES GELMĖ. Šiais metais Tėvų Jėzuitų išleista 146 psl. knyga, apie kurią mūsų spauda labai šiltai atsiliepė. Kaina \$2.

Hardy Schilgen, S. J. TU IR JI. Labai naudinga knyga mūsų jaunimui. Kaina \$2.

DIEVAS IR ŽMOGUS. Katalikų tikėjimo tiesos, doros reikalavimai ir sielai pašvęsti priemonės. Tai yra visos katalikų dogmatinės ir moralinės teologijos konspektas. Kaina \$5 (kietais viršeliai — \$6,50).

V. Gutauskas, S. J. KAS ŽIŪRI IR NEMATO? Aiškiai ir giliai paliestos kai kurios mūsų tikėjimo problemos. Kaina \$1.

Taip pat galima gauti įvairių maldaknygių ir praėjusių metų "Laiškų Lietuviams" gražiai įrištų komplektų. Komplekto kaina \$4.

